

Sveriges bästa naturvårdskommun 2018

Rapport

En granskning av kommunernas naturvårdsarbete

Naturskyddsföreningen

Ge oss kraft att förändra
PG 90 1909-2

Stockholm 2018
Omslagsfoto: Fredrik Hjerling
Text, analys och bearbetning: Elin Martinsson, Isak Isaksson
Projektledare: Isak Isaksson
Layout: Anki Bergström
ISBN: 978-91-558-0196-0

Innehåll

	Förord	4
	Sammanfattning	6
1	Varför en enkät om kommunernas naturvårdsarbete	10
2	Metod	13
	Enkätens struktur	14
	Om frågorna	16
	Utveckling av enkäten	16
3	Övergripande resultat	18
4	Resultat per delområde	20
5	Diskussion	40
	Om enkätresultaten	41
6	Naturskyddsföreningen anser	46
	 Bilaga 1: Enkätfrågorna	
	 Bilaga 2: Sveriges bästa naturvårdskommuner	

Förord

År 2014 genomförde Naturskyddsföreningen för första gången en enkät till landet kommuner, om arbetet med naturvård. Drygt 200 kommuner svarade. På basis av dessa svar gjorde föreningen en ranking av landets kommuner när det gäller naturvårdsarbetet. Nu 2018, när det återigen är valår, har vi upprepat denna enkät och tillhörande ranking. Resultatet presenteras i den rapport du just nu läser, d.v.s. vilket är Sveriges bästa naturvårdskommun 2018. Här kan du också läsa hur just din kommun placerar sig i denna ranking.

Offentlig naturvård, som allt sedan starten i stort vilar på de två benen biologiska värden och värden för friluftslivet, var under många decennier en statlig angelägenhet. Kommunernas möjlighet att arbeta med naturvård var länge begränsad, undantaget fysisk planering. Men sedan 1990-talet och framåt är detta område - glädjande nog - ett delat ansvar mellan stat och kommun. Kommunerna kan nu själva bilda naturreservat, naturminnen och biotopskyddsområden. De har även en rad andra verktyg i sin hand, så som möjligheten att använda den egenägda marken, eller bilda kommunala naturvårdsstiftelser. Staten stimulerar kommunal naturvård, till exempel genom statsbidrag till lokala naturvårdsprojekt: LONA och LOVA, det sistnämnda riktat till vattenmiljöerna. Här har Naturskyddsföreningen ofta varit idégivare och katalysator, och ibland också varit med i genomförandet av många av projekten. Naturskyddsföreningens kretsar spelar många gånger en generellt pådrivande roll gentemot kommunen beträffande naturvård.

Men: kommunal naturvård är i huvudsak något som är frivilligt. Genom den fysiska planeringen har kommunerna så kallat planmonopol, och den

rollen är förstås mycket viktig även ur naturvårdssynpunkt. Men i övrigt är det helt upp till den kommunala politiska viljan hur mycket som satsas på detta område. Vi vet genom olika undersökningar att många människor värdesätter tillgång till bostads- och tätortsnära, fin natur mycket högt. Friluftsliv nära bostaden är en fysisk aktivitet som många ägnar sig åt. Detta är ett fantastiskt billigt sätt för samhället att upprätthålla en god folkhälsa.

Stort tack till alla de kommuner som avsatte tid till att svara på vår enkät! Genom dessa svar har vi fått inte bara underlaget till vår rankning, utan även fått en uppdaterad, bred bild av hur det står till med den kommunala naturvården i landet.

Vi hoppas att denna rapport ska stimulera fler kommuner att arbeta med dessa frågor, och utveckla sina insatser för biologisk mångfald och friluftsliv. Vi hoppas att rapporten ska bidra till att lyfta naturvårdsfrågorna i den kommunalpolitiska valrörelsen runt om i landet. Ytterst handlar det om känslan för naturen och dess värden, om välbefinnande hos kommuninvånarna, och om att bidra till att bevara naturen och de nyttor som den tillhandahåller åt oss. Det är både vi och naturen värda!

Naturskyddsföreningen står upp för naturen.

Karin Lexén, generalsekreterare
Naturskyddsföreningen

Sammanfattning

Denna rapport är resultatet av en enkät som Naturskyddsföreningen skickade ut till Sveriges kommuner i januari 2018. Enkäten, liksom rapporten, handlar om kommunernas naturvårdsarbete och frågorna utgår från den tidigare enkäten som Naturskyddsföreningen skickade ut till kommunerna 2014 och som resulterade i rapporten "Sveriges bästa naturvårdskommun 2014". I rapporten rankas de kommuner som utifrån enkätsvaren är bäst på ett antal utvalda områden kopplade till kommunernas naturvårdsarbete. Responsen har varit god då hela 72 procent, vilket motsvarar 210 av landets 290 kommuner, har deltagit genom att besvara enkäten.

Naturvård handlar om att skydda, vårda och förvalta områden med värdefulla biologiska värden, värden för friluftsliv och andra värden kopplade till exempelvis geologi och landskapsbild. Hur kommunerna jobbar med att upprätthålla dessa olika värden syftar enkäten att ge en så rättvis bild som möjligt av Sveriges kommuner är många och skiljer sig mycket åt på flera olika sätt, därför har kommunerna olika förutsättningar att få höga poäng i enkäten. För att skapa en mer rättvis bild av kommunernas prestationer med dessa förutsättningar i åtanke delades kommunerna inför rankningen in i sju grupper efter SKL:s kommungruppsindelning¹. Kommuner uppmärksammas för att ha fått höga poäng i hela enkäten, men även för att ha utmärkt sig inom sin respektive grupp.

Vinnaren i enkäten i år är liksom förra året Huddinge kommun som kammade hem hela 53 poäng av 55,5 möjliga, på andra plats kommer Lomma kommun med 50.5 poäng och tredjeplatsen går till Tierps kommun med 48 poäng. Förutsättningarna för ett bra naturvårdsarbete är mycket olika i landets kommuner och trots att kommunerna delas in i grupper bör

1. Kommunerna delas in i grupper efter kriterier som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Mer information finns på skl.se

jämförelser mellan enstaka kommuner göras med försiktighet, med geografiska förutsättningar och befolkningsunderlag i åtanke. I gruppen Storstad kom Göteborg på förstaplats och bland Pendlingskommun nära storstad finner vi de två kommunerna som fick högst poäng i enkäten; Huddinge och Lomma. I gruppen Större stad vann Örebro med 47.5 poäng, och en halv poäng efter hittar vi Helsingborg och Linköping. Bland Pendlingskommun nära större stad fick Tierp högst poäng och kom också på tredjeplats i hela rikets ranking. I gruppen Lågpendlingskommun nära större stad vann Motala med 41.5 poäng. I gruppen Mindre stad/tätort tog Ystad och Kristianstad förstaplatsen med 36.5 poäng och för Pendlingskommun nära mindre stad/tätort vann Nybro (45 poäng). Sunne kommun var bäst bland Landsbygdskommunerna (35.5 poäng) och Leksand var överlägset bäst i gruppen Landsbygdskommun med besöksnäring med 42 poäng.

Trots dessa kommuners imponerande resultat har många kommuner mycket kvar att jobba på. Strax under femtio procent av de deltagande kommunerna når inte ens upp till halva möjliga totalpoängen, och 42 kommuner har 20 poäng eller mindre av det totala antalet poäng 55,5. Det finns flera tänkbara anledningar till detta resultat, bland annat att det idag saknas både kunskap och resurser för en god naturvård. En annan faktor kan vara otillräcklig lagstiftning. Ytterst måste dock detta resultat ses som ett uttryck för bristande politisk vilja och bristfälliga resurser inom respektive kommun för att bedriva god naturvård. Trots att det finns stora skillnader mellan kommunernas inbördes förutsättningar för att uppnå höga poäng i rankingen handlar det till syvende och sist mycket om kommunens egna ambitioner och prioriteringar.

Några exempel på brister inom naturvården som enkäten synliggör:

- 15 kommuner får noll poäng i delområdet som handlar om inventering och kartläggning av biologiska värden, värden för friluftsliv och värden för barn samt inventeringsstandard.
- Lite mindre än hälften, 46 procent, har inte kartlagt mer än högst en fjärdedel av kommunens natur med avseende på värden för skola och undervisning.
- Nära hälften av kommunerna saknar policy och strategi för naturvård kopplad till värden för friluftsliv. Gällande biologiska värden saknar nära 40 procent av kommunerna policy och strategi.
- 20 procent av kommunerna har tagit beslut om att exploatera värdefull natur under det senaste året.

- Över 60 procent av kommunerna har endast skyddat 2 procent eller mindre av den kommunägda marken genom egna beslut. Endast 10 procent uppger att de har skyddat 15 procent eller mer. 33 procent av kommunerna har skydd för mindre än fem procent av sin totala areal.
- 14 procent av kommunerna deltar inte i någon dialog alls med andra aktörer gällande naturvården inom kommunen. 30 procent saknar dialog med ideella organisationer och strax över 50 procent har ingen dialog med markägare.
- 42 procent av kommunerna saknar en politisk antagen policy eller motsvarande med målsättningar om skötsel av tätortsnära skog.
- 19 kommuner saknar helt en tjänst med ansvar för naturvård.

Jämfört med resultatet 2014 kan vi notera att det inte har skett så stora positiva förändringar för naturvården de fyra senaste åren. Det finns dock några framgångar att glädja sig åt. Över hälften av alla kommuner använder sig av svensk inventeringsstandard vid naturinventeringar. En övervägande del av kommunerna har även politiskt antagna dokument gällande mål för naturvård kopplat till både biologiska värden och värden för friluftsliv. Detta visar på att det i många kommuner finns en bra grund för att bedriva ett starkt naturvårdsarbete.

När det gäller frågan om inventering av biologiska värden har kommunerna bättre kunskap idag jämfört med 2014 (de som angett "Vet ej" har minskat från 20 procent till knappt 14 procent 2018). Bättre resultat finns också i frågan om politiskt antagna dokument där det är fler kommuner idag jämfört med 2014 som har angett att politiskt antagna dokument finns. Vissa av enkätfrågorna har gjorts om och svarsalternativen har ändrats något. Det medför att poängsättningen är något annorlunda och att jämförelser av enkätresultatet mellan dessa fyra år bör göras med försiktighet, speciellt när det kommer till enskilda kommuners poäng. I år har vi även 40 nya kommuner som har svarat jämfört med 2014.

En förhoppning är att rapporten ska skapa en ökad lokal och nationell uppmärksamhet kring naturvårdsfrågor och att fler kommuner ska börja arbeta för att uppnå miljö kvalitetsmål och friluftsmål rörande biologisk mångfald och värden för friluftsliv. Föreningen vill uppmuntra de kommuner som har kommit långt i sitt arbete och sporra dem som inte kommit lika långt till att höja sina ambitioner. När rapporten "Sveriges bästa naturvårds-kommun 2014" kom ut fick den stor uppmärksamhet och uppmärksammade naturvårdsfrågor på både en lokal och nationell nivå. Förhoppningen är att

även denna rapport ska rikta uppmärksamheten mot hur det ligger till med naturvården i kommunerna runt om i landet, och stimulera till att utveckla naturvårdsarbetet i kommunerna.

Varför en enkät om kommunernas naturvårdsarbete?

1

Det behövs en större uppmärksamhet kring naturvårdsfrågor för att flera kommuner ska kunna uppnå miljömålen². Även om mycket har skett vad gäller satsningar på miljö och natur krävs det ytterligare resurser och initiativ på lokal nivå. De lokala politikerna behöver öppna ögonen för de stora värden som finns i varje kommun när det gäller natur och friluftsliv, och de insatser som behövs för att trygga dessa värden. Detta är inte bara viktigt för den biologiska mångfalden och människors välmående idag utan även för framtiden och kommande generationer.

Naturen är en mycket viktig del i många människors vardag. Under 2017 ökade befolkningen i tätorterna med 100 000 personer och i slutet av 2017 bodde 87 procent av landets befolkning i tätorter.³ Detta innebär ett hårdare tryck mot den tätortsnära naturen. Tätortsnära natur har en mycket stor betydelse för oss människor, den ger oss möjlighet till rekreation men är också livsviktig för växter och djur. Idag tillbringar större delen av Sveriges befolkning större delen av sin tid i tätortsnära miljöer. Att bevara den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster som naturen ger är en förutsättning för en hållbar utveckling, både på lokal och på nationell nivå.

Naturvård handlar om att skydda, förvalta och vårda värdefulla områden med biologiska värden och värden för friluftsliv. Naturvården är ett gemensamt ansvar för både stat, kommun, markägare, företag, ideella organisationer och enskilda individer.

Kommunerna har ett stort ansvar för naturvården. Enligt plan- och bygglagen har kommunen ansvar för att åstadkomma en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för kommuninvånarna, och även för planeringen av användandet av mark och vatten inom kommunen. Den fysiska planeringen i form av översikts- eller detaljplanering inom kommunen spelar en stor roll i att säkerställa ekosystemtjänster. Kommunerna har också stora möjligheter att använda

miljöbalkens olika former av formellt områdeskydd (naturreservat, kulturresevat, biotopsskydd och naturminne). De har också stora möjligheter att använda, initiera och driva olika projekt genom de statliga bidragen till naturvårds- och vattenvårdsprojekt; LONA- och LOVA-bidragen⁴. Dessa bidrag kan gå till projekt som bygger på lokala initiativ i syfte att stimulera kommunernas och ideella föreningars långsiktiga engagemang i naturvården. Kommunerna spelar även en viktig roll när det kommer till tillvaratagandet av traditionell och lokal kunskap och att integrera kunskap och upplevelser om natur och naturvård i skolan. Kommunerna har alltså stora möjligheter att genomföra miljöpolitiken och bidra till att uppsatta miljömål och friluftsmål uppnås. Trots detta tas dessa möjligheter inte tillvara i tillräcklig utsträckning, och det saknas i många kommuner resurser för arbete med naturvård.

Under den senaste mandatperioden har det gjorts historiskt stora satsningar i miljöbudgeten på skydd och förvaltning av värdefull natur. Trots detta hotas värdefull natur av skogsbruk och annan exploatering och många skogar avverkas och skogslandskapet fragmenteras ytterligare. Den biologiska mångfalden minskar i många av våra ekosystem. Den kommunala naturvården kan hjälpa till att vända denna trend. Naturskyddsföreningen ser kommunernas naturvårdsarbete som en grundsten i det fortsatta strävandet mot en hållbar utveckling.

Föreningen avser att under varje valår upprepa denna enkät med tillhörande rankning. Som tidigare nämnts är syftet är att uppmärksamma kommunernas naturvårdsarbete. Men också följa hur detta utvecklats över tid. Enkäten har förändrats och förbättrats efter den feedback den mötte 2014, men vissa frågor är desamma och i viss utsträckning kommer det jämföras hur resultaten mellan dessa år har förändrats.

2. Miljö kvalitetsmålen är 16 av riksdagen beslutade mål om önskvärd miljö kvalitet med målet 2020. Målen ämnar främja både biologiska värden och värden för friluftsliv. Mer information om dessa finns på sverigesmiljomal.se

3. scb.se

4. LONA och LOVA står för lokala naturvårdsprojekt respektive lokala vattenvårdsprojekt och är en satsning i form av bidrag för att främja kommuners och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsengagemang. Mer information finns på [Naturvårdsverkets hemsida, naturvardsverket.se](http://Naturvardsverkets.hemsida.naturvardsverket.se)

Naturvårdshistorik

Den offentliga naturvården var länge främst en angelägenhet för staten, genom länsstyrelserna och Naturvårdsverket. Kommunerna har dock under lång tid haft ansvar för den fysiska planeringen. Inom ramen för denna har kommunerna haft ett ansvar för att bevaka och hantera naturvårdsaspekter inom ramen för översiktsplaneringen, samt i samband med detaljplaner och områdesbestämmelser. Den fysiska riksplaneringen, som inleddes på 1970-talet, involverade också i högsta grad kommunerna. Vissa kommuner tog fram egna naturinventeringar, som ibland resulterade i kommuntäckande naturvårdsprogram. Några anställde kommunekologer eller utvecklade på annat sätt sin kompetens inom området. I början av 1990-talet blev det möjligt att – efter delegation från länsstyrelsen - bilda kommunalt beslutade naturreservat. Sedan 1999 ges denna möjlighet för kommunerna direkt i miljöbalken. Antalet kommuner som använder denna möjlighet blir långsamt fler och fler. I regeringens skrivelse En samlad naturvårdspolitik (2002) lyftes kommunal naturvård och tätortsnära natur fram rejält. En bred satsning på statsbidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) med start 2004 stimulerade ännu fler kommuner att bli aktiva, och bygga kompetens och tradition inom området naturvård. LONA fick efter några år en syster i form av ett statsbidrag till lokala vattenåtgärder, LOVA. Dessa möjligheter finns glädjande nog kvar för kommunerna. LONA har utvärderats och det har då konstaterats att satsningen varit mycket lyckad. Några kommuner har bildat kommunala naturvårdsstiftelser, eller engagerat sig i sådana på regional nivå.

Öronmärkta våtmarkspengar: Regeringen presenterade under 2017 en stor satsning på våtmarker för att säkra dricksvattenförsörjningen och främja våtmarkernas ekosystem. Denna satsning ska gå till kommunernas och andra lokala aktörers arbete med detta och innebär att 200 miljoner kronor årligen ska satsas på våtmarker.

Metod

2

I januari 2018 skickade Naturskydds-föreningen ut en webbaserad enkät till Sveriges 290 kommuner. Innan enkäten gick ut, i slutet av 2017, efterfrågades adresser till personer på varje kommun lämpliga att besvara enkäten vilket resulterade i att enkäten, när det var dags, direkt hamnade hos rätt personer. Två påminnelser gick ut via mail och därefter ringde föreningen upp de kommuner som ännu inte svarat för att få in så många svar som möjligt. Kommuner som endast svarat på delar av enkäten kontaktades för att de skulle fullfölja sina svar.

Enkäten är mycket omfattande och det har krävts tid till att svara på alla frågorna. Vi är mycket tacksamma att hela 210 av landets 290 kommuner tog sig denna tid till att svara på frågorna! Enkäten finns att tillgå i bilaga 1 och kommunernas svar och samtliga kommuners placeringar finns publicerade på vår hemsida (www.naturskyddsforeningen.se). Fråga 19-22 handlar om tätortsnära skog. Nio av kommunerna som har svarat har angett att de inte äger någon tätortsnära skog, och därför har de inte svarat på frågorna och självfallet heller inte fått poäng. Resultaten för dessa kommuner bör tolkas med detta i minne. Vi har ändå valt att ta med dessa frågor i enkäten eftersom en så stor del av alla kommuner har tätortsnära skog.

Enkätens struktur

Det första frågeområdet utgörs av fråga 1-4 och handlar om kommunens inventering och kartläggning. Den maximala poängen för detta område var 9 poäng, och förutsättningar för att få poäng i denna del är att en hög andel av kommunens areal har inventerats och kartlagts med avseende på biologiska värden och värden för friluftsliv. Kommunen får även poäng om den vid inventeringarna har tillämpat svensk inventeringsstandard.

Det andra frågeområdet rör planering och policy och utgörs av fråga 5-7. Inom detta område är maxpoängen 15.5. I fråga 5 har poäng getts till kommuner med poli-

tiskt antagna dokument som innehåller målsättningar, policy och handlingsplaner för naturvård. I fråga 6 och 7 poängsätts det hur kommunen arbetar med miljökonsekvensbeskrivningar och skolskogar.

Det tredje frågeområdet utgörs av fråga 8-10 och handlar om skyddade områden. Inom detta område går det att få maximalt 8 poäng om kommunen har beslutat om områdesskydd och inte beslutat om någon exploatering av natur med höga biologiska värden och/eller värden för friluftsliv.

Område fyra utgörs av endast en fråga och handlar om strandskydd. Här får kommunen 1.5 poäng om denna inte har påverkat strandskyddet genom beslut om landsbygdsutveckling i strandnära områden (LIS-områden).

Det femte frågeområdet handlar om information till kommunens invånare och utgörs av fråga 12-13. Här går det maximalt att få 4.5 poäng om kommunen informerar dess invånare om biologiska värden och värden för friluftsliv i kommunen.

Det sjätte frågeområdet handlar om dialog med andra aktörer och utgörs av frågorna 14-15. Kommunen får poäng för vilka en dialog förs med och genom vilka metoder, poängen ökar i förhållande till hur många aktörer kommunen kommunicerar med rörande skydd, vård och annan förvaltning av natur. Maxpoängen inom detta område är 6 poäng.

Det sjunde frågeområdet handlar om specifika satsningar på naturskola och naturvårdsprojekt, maxpoängen är här 5 poäng och området utgörs av fråga 16-17.

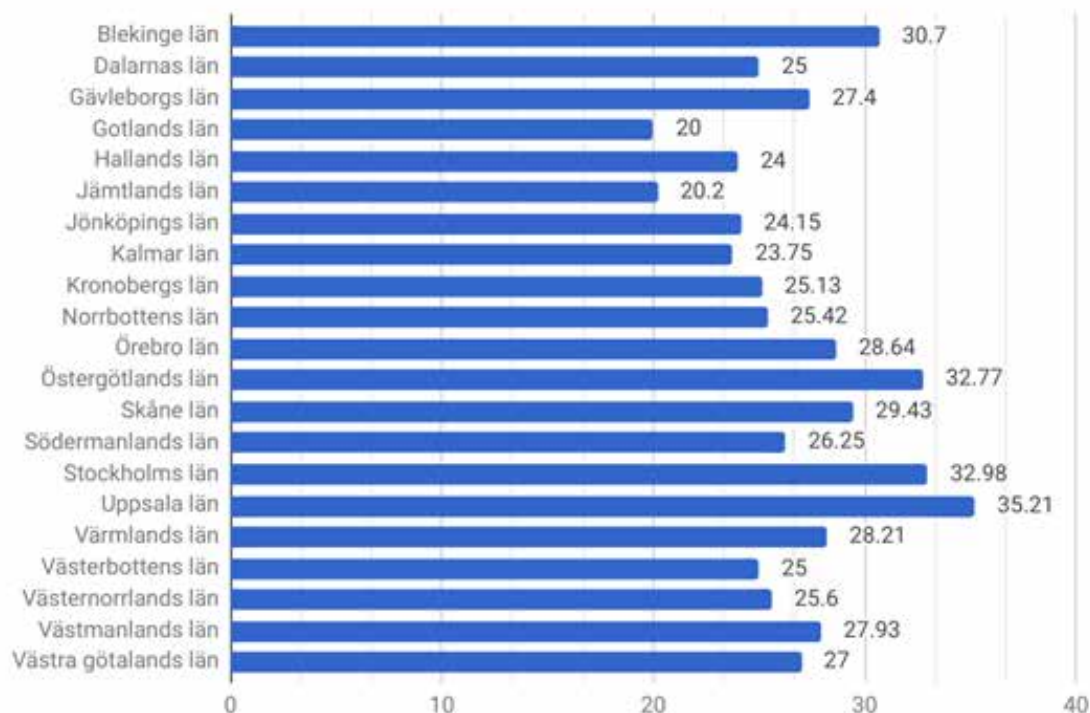
Det åttonde frågeområdet handlar om kommunägd tätortsnära skog och har endast besvarats av de kommuner som äger tätortsnära skog. Den maximala poängen är 6 poäng och kommunen får poäng genom att ha en skogspolicy, avsatt skog för barn, och beroende på vilket avkastningskrav som finns på driften av kommunens tätortsnära skogsinnehav. De aktuella frågorna är 18-22.

Det nionde avslutande frågeområdet handlar om ansvar för naturvården, detta

utgörs av fråga 23 och ger maximalt 2 poäng.

Efter varje fråga gavs kommunen möjlighet att lämna en kommentar.

Frågeområde	Aktuella frågor	Maxpoäng för området
Inventering och kartläggning	1-4	9
Planeringsunderlag	5-7	15.5
Skyddade områden	8-10	8
Strandskydd	11	1.5
Information till invånare	12-13	4.5
Dialog med andra aktörer	14-15	4
Specifika satsningar	16-17	5
Kommunägd tätortsnära skog	18-22	6
Ansvar för naturvården	23	2
Totalpoäng:	Fråga 1-23	55.5

Om frågorna

Förutsättningarna för att skapa ett bra naturvårdsarbete är mycket olika i landets kommuner, vilket läsaren av rapporten bör ha med sig. Stora glesbygdskommuner kan ha svårare att nå höga poäng, eftersom de har en större areal att förvalta men mindre ekonomiska resurser.

Dessa kommuner kan bland annat ha en nackdel i de frågor som handlar om andelar av kommunens totala areal som har inventerats med avseende på olika värden eftersom att detta är mer krävande och tar mer resurser att göra för en stor glesbygdskommun med mycket natur jämfört med en mindre mer tätbefolkad kommun. Alla kommuner har emellertid, oavsett resurser, goda möjligheter att påverka resultatet genom exempelvis tydliga målsättningar, prioriteringar, planeringsunderlag, formellt skydd och dialog med olika aktörer. Det handlar i grund och botten främst om vilja och ambitioner.

Några kommuner har uppgett att vissa frågor är svåra att besvara och skriver som kommentar till dessa att det valda svarsalternativet är en grov uppskattning. Andra kommuner har bättre underlag och anger svaret på frågan i exakta procentenheter. Detta visar på att det råder en stor skillnad kommuner emellan gällande hur bra planeringsunderlag de har på naturen i kommunen och vilka åtgärder som de facto har gjorts. Vissa kommuner har svårt att tolka vissa av frågorna och i några fall finns det anledning att tro att frågor har misstolkats av enstaka kommuner. Att kommuner har svarat "Vet ej" på frågor följer i flera fall på att den som svarat för kommunen inte har haft tid att ta reda på rätt svar.

Poängsättningen har baserats på kommunernas egna svar, och Naturskyddsföreningen har inte ifrågasatt eller sakgranskat dessa. Eventuella synpunkter och kritik rörande hur en viss kommun har svarat bör alltså riktas direkt till den berörda kommunen.

Utveckling av enkäten

Enkäten har ändrats något jämfört utformningen 2014, efter synpunkter och idéer från såväl de kommuner som besvarade enkäten 2014, som från engagerade medlemmar i Naturskyddsföreningen. Jämfört med enkäten 2014 har maxpoängen höjts från 45 till 55.5 eftersom vissa frågor har tilldelats en något högre poäng då de anses vara viktiga. Det har även tillkommit två nya frågor, fråga 4 och 10. Också svarsalternativen har ändrats till att innefatta en större nyansering. Där många kommuner angav alternativet "mer än 50 procent" i enkäten 2014 har dessa svarsalternativ delats upp på två alternativ, "50-75 procent" och "mer än 75 procent", för att ge en mer nyansering till frågan. Under metoddelen finns det för varje fråga beskrivet hur denna har utvecklats från enkäten 2014.

Kommungruppsindelningen är hämtad från SKL och består av grupperna Storstäder, Pendlingskommuner nära storstäder, Större städer, Pendlingskommuner nära större städer, Lågpendlingskommun nära större stad, Mindre stad/tätort, Pendlingskommun nära mindre stad/tätort, Landsbygdskommun samt Landsbygdskommun med besöksnäring. Att lyfta goda insatser från kommuner gruppvis gör förhoppningsvis att de som gör mycket för naturvärden inte känner sig förbisedda och orättvist bedömda i enkäten. Självklart skiljer det sig ändå mycket mellan kommuner inom grupperna.

Definitioner av begrepp som förekommer i flera enkätfrågor:

Biologiska värden - Värden som gynnar biologisk mångfald, inklusive ekosystemtjänster som kopplar till sådana värden.

Värden för friluftsliv - Värden för människans vistelse utomhus för välbefinnande och naturupplevelser.

Naturvård - Skydd, vård och annan förvaltning av biologiska värden, värden för friluftsliv och andra värden kopplade till exempelvis geologi och landskapsbild.

Total kommunareal - Landareal, inlandsvatten och havsvatten.

Naturskola - Består ofta av en eller ett par kommunanställda pedagoger. De fungerar som en resurs för alla kommunens skolor och är ett komplement till den vanliga undervisningen.

Policy - Riktlinjer för att guida beslut till att uppnå önskade resultat. En skogspolicy är en eller flera riktlinjer för hur skogen ska skötas och vilka mål som ska uppnås med skötseln

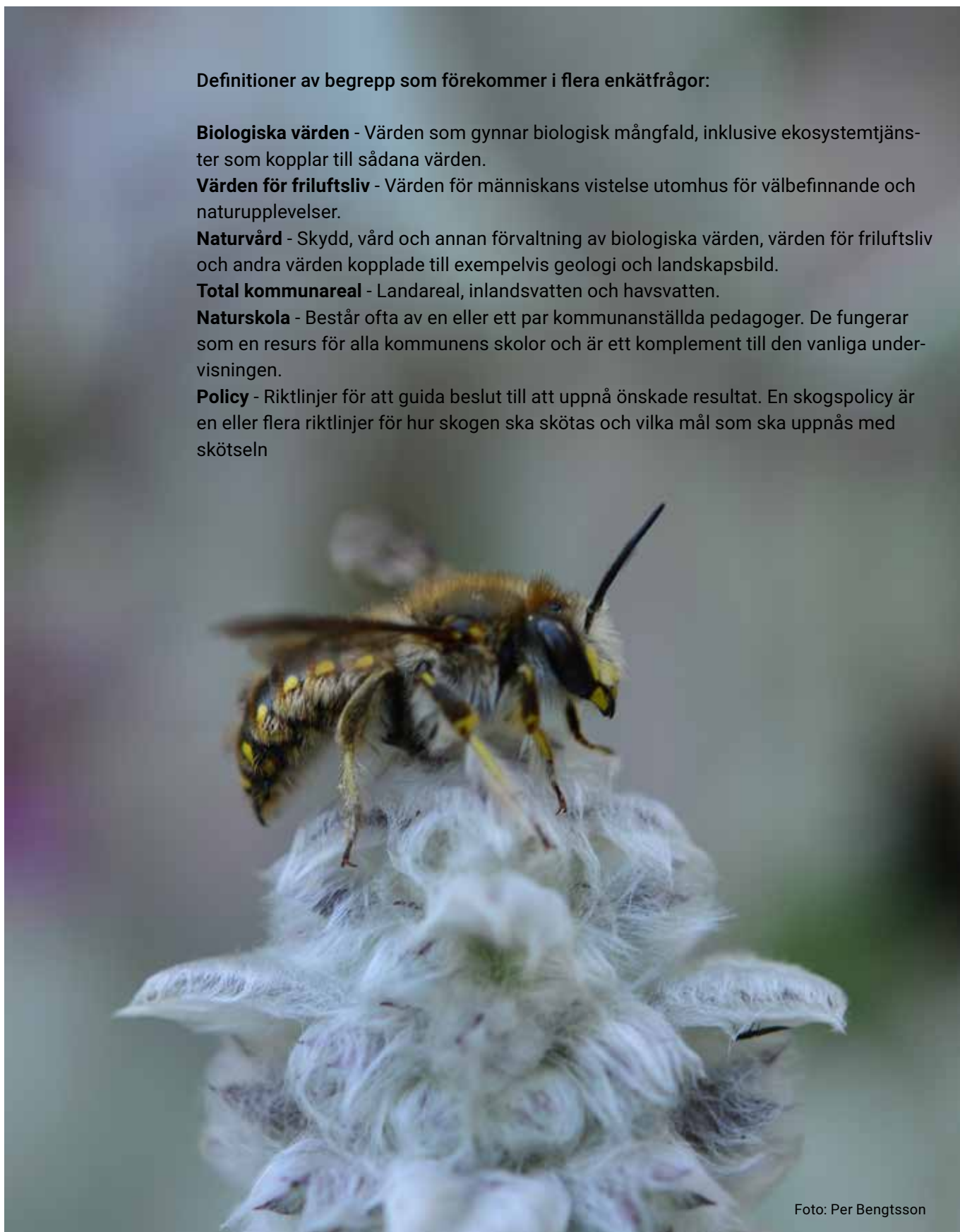

Foto: Per Bengtsson

Var tredje tugga vi äter pollineras av bin. 1/3 av alla vilda bin är rödlistade i Sverige, deras livsmiljöer har försvunnit.

Övergripande resultat

3

210 av landets 290 kommuner svarade på enkäten. Tabellen "Sveriges bästa naturvårdskommuner" visar de två bästa kommunerna inom varje grupp. Huddinge kommer, liksom 2014, på en stark förstaplats både i sin kommungrupp och sett till

samtliga kommuner som deltog i enkäten. Tierps kommun imponerar med att få tio poäng mer än nästkommande kommuner i sin grupp och även Leksands kommun visar upp ett bra resultat relativt de andra kommunerna i denna grupp.

Grupp	Förstaplats	Andraplats	Tredjeplats
Storstad	Göteborgs stad ⁶ (43)	Stockholms stad (41.5)	Malmö stad (30.5)
Pendlingskommun nära storstad	Huddinge kommun (53)	Lomma kommun (50.5)	Haninge kommun (44.5)
Större stad	Örebro kommun (47.5)	Helsingborgs stad (47)	Linköpings kommun (47)
Pendlingskommun nära större stad	Tierps kommun (48)	Höganäs kommun (38)	Örkelljunga kommun (36.5)
Lågpendlingskommun nära större stad	Motala kommun (41.5)	Sala kommun (37)	Flens kommun (35)
Mindre stad/tätort	Ystads kommun (36.5)	Kristianstads kommun (36.5)	Lidköpings kommun (34.5)
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	Nybro kommun (45)	Skara kommun (41)	Melleruds kommun (37.5)
Landsbygdskommun	Sunne kommun (35.5)	Bengtsfors kommun (34.5)	Mora kommun (34.5)
Landsbygdskommun med besöksnäring	Leksands kommun (42)	Arjeplogs kommun (33)	Rättviks kommun (31)

Poängen syns inom parentes, observera att vissa kommuner hamnar på delad första/andra plats. Se den fullständiga rankningen på www.naturskyddsforeningen.se.

⁶ Denna grupp innehåller endast dessa tre kommuner

Resultat per delområde

4

Inventering och kartläggning (fråga 1-4)

De inledande fyra frågorna i enkäten handlar om hur väl kommunen har kartlagt och inventerat olika värden, uppdelat på biologiska värden, värden för friluftsliv samt värden för barn. Fråga fyra är ny för denna enkät och handlar om metoderna för inventering; om kommunen använder sig av svensk inventeringsstandard. Fråga 1-3 är snarlika de som var med i enkäten 2014, endast några mindre ändringar har gjorts i formuleringen och svarsalternativet "Mer än 50 procent" har delats upp till att bli "50-75 procent" och "75-100 procent" för att få ett mer nyanserat resultat. Ha detta i åtanke vid jämförelse av resultaten mellan de fyra gångna åren.

Generella kommentarer

Fråga 1-3: Bäst koll verkar kommunerna ha vad gäller biologiska värden, men även där råder det osäkerhet och flera av kommunerna tycker att dessa frågor är svåra att besvara. Men samtidigt som många anger att svaret de angett inte är helt säkert skriver flera kommuner att det pågår ett arbete med kartläggning av värden för friluftsliv och värden för barn. Det är tråkigt att det i många kommuner råder en så stor osäkerhet om hur mycket som inventerats och kartlagts. Men det faktum att arbete pågår med att kartlägga och inventera med avseende på friluftsliv och värden för barn är positivt. Gemensamt för alla frågor i denna del av enkäten är att många kommuner har svarat att de inte kan besvara frågorna.

Toppkommuner inom området

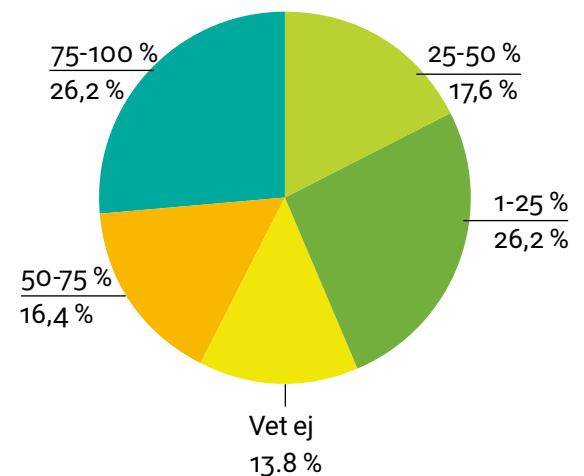
Tio kommuner har fått full poäng i detta delområde; Huddinge, Lomma, Linköping, Helsingborg, Nybro, Haninge, Upplands-Väsby, Motala, Stockholm och Lidingö. Andra kommuner som utmärker sig är Tierp och Knivsta som med 8 poäng fick bäst poäng i sin grupp, Katrineholms kommun som också var bäst i sin grupp med 8 poäng och Leksands kommun som fick bäst i sin grupp.

Fråga 1: Biologiska värden

Hur stor del av kommunens totala areal har inventerats med avseende på biologiska värden? (i fält och/eller genom exempelvis GIS-undersökningar, flygfotoanalys mm). Detta gäller oavsett vilken myndighet som står bakom inventeringen. Så länge markanvändningen inte har ändrats sedan inventeringen finns det ingen gräns för hur gamla inventeringarna får vara.

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

1-25 procent: 26.2%
25-50 procent: 17.6%
50-75 procent: 16.4%
75-100 procent: 26.2%
Vet ej: 13.8 %

26.2 procent av de svarande kommunerna har inventerat minst 75 procent av sin areal med avseende på biologiska värden, och ytterligare 16.4 procent har inventerat minst 50 procent. Totalt har alltså 42 procent av kommunerna inventerat mer än hälften av kommunens areal med avseende på biologiska värden, vilken är en ökning från 2014 års enkät då 38 procent angav att de inventerat mer än 50 procent. Dock anger 13.2 procent av de svarande att de inte vet (anger "Vet ej"), 2014 angav 20 procent att de inte vet, här har det alltså

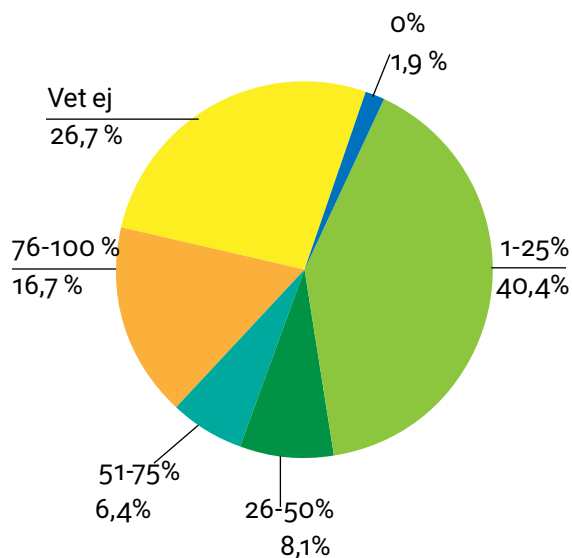
skett en minskning men okunskapen är fortfarande stor. Att döma av kommentarerna verkar det råda stor osäkerhet bland kommunerna hur stor andel av arean som har inventerats med avseende på biologiska värden.

Fråga 2: Värden för friluftsliv

Hur stor del av kommunens totala areal har kartlagts med avseende på värden för friluftsliv? (exempelvis genom besöksmätningar, enkäter och intervjuer). Detta gäller oavsett vilken myndighet som står bakom kartläggningen.

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

0 procent: 1.9%
1-25 procent: 40.5%
26-50 procent: 8.1%
51-75 procent: 6.4%
76-100 procent: 16.7%
Vet ej: 26.7%

När det gäller värden för friluftsliv är kunskapen sämre och det råder en större osäkerhet än i fråga 1- över en fjärdedel av kommunerna anger att de inte vet. Det vanligaste svaret på denna fråga är "1-25 procent". Flera kommuner som svarat att de kartlagt minst 50 procent av värden med avseende på friluftsliv anger att detta har gjorts i nivå med översiktsplanen vilket pekar på att inventeringarna är mycket översiktliga. Mer specifika metoder så som besöksmätningar verkar sällsynta. Svaren på denna fråga är mycket lika de på samma fråga år 2014 och inga större förändringar verkar ha skett.

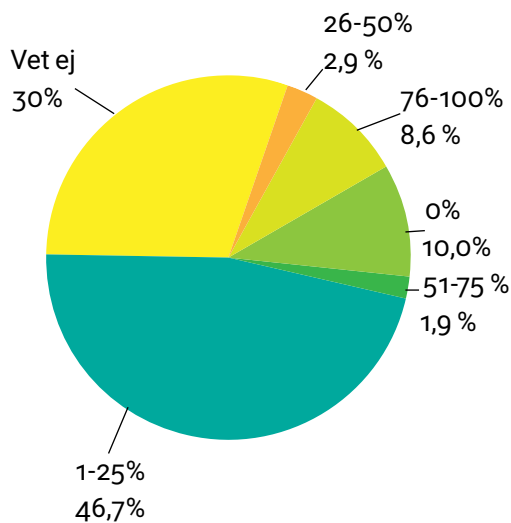

Fråga 3: Värden för barn

Hur stor del av kommunens totala areal har kartlagts med avseende på hur den används av barn, exempelvis kopplat till verksamhet för skola och föreningsliv? Kartläggning innebär exempelvis besöksmätningar, enkäter och intervjuer kopplat till exempelvis vilka områden som används och hur de används. Detta gäller oavsett vilken myndighet som står bakom kartläggningen.

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

0 procent: 10 %
1-25 procent: 40.5%
26-50 procent: 8.1%
51-75 procent: 6.4%
76-100 procent: 16.7%
Vet ej: 26.7%

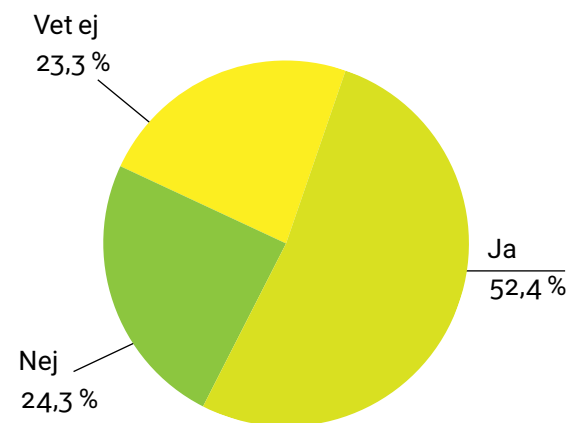

Här är okunskapen som störst då 30 % av kommunerna inte vet hur stor del av arealen som har inventerats med avseende på hur den används av barn och nästan hälften har endast kartlagt 1-25 procent i detta avseende. Endast 10.5 procent har inventerat mer än halva sin kommunareal i denna fråga. Flera kommuner som har angett 0 procent eller Vet ej skriver dock att ett arbete med detta pågår, om kommande enkäter om naturvård omfattar denna fråga kan detta vara intressant att följa upp. Jämfört med 2014 syns inga större skillnader i svaren på denna fråga.

Fråga 4: Inventeringsstandard

Tillämpar kommunen Svensk standard för naturinventering (SS 1990)?

Majoriteten av kommunerna svarar att de tillämpar Svensk standard för naturinventering, dock är det en knapp majoritet och nästan hälften svarar att de inte gör det eller att de inte vet. De flesta kommunerna som svarat ja på frågan anger att de dock inte använder denna standard vid alla inventeringar utan bara ibland.

Planeringsunderlag (fråga 5-7)

Dessa frågor handlar om till vilken grad kommunen har aktuella och politiskt antagna planerings- och policydokument gällande biologiska naturvärden eller värden för friluftslivet. Eftersom det varierar stort mellan kommuner vilka typer av dokument som finns och används är frågan som behandlar detta omfattande. Det läggs störst vikt vid att kommunen ska policy eller strategi samt handlings- eller åtgärdsprogram kopplat till biologiska värden eller värden för friluftsliv. Inom detta delområde frågas det även om miljökonsekvensbeskrivningar i samband med detaljplan samt skolans tillgång till säkrade naturområden.

Generella kommentarer

De flesta kommuner har satt upp mål för naturvården och många har även policy och/eller strategier för naturvård kopplat till biologiska värden och värden för friluftsliv. Dock är det bland kommunerna

vanligare att ha mål och policy/strategier kopplade till de biologiska värdena snarare än värdena för friluftsliv. Sämre ställt är det dock med konkreta handlingsplaner eller åtgärdsprogram för naturvården. Runt hälften av kommunerna har inte några handlingsplaner kopplade till varken biologiska värden eller värden för friluftsliv. På fråga 6 om miljökonsekvensbeskrivningar svarar drygt hälften av kommunerna att i mer än 75 procent av fallen utreds konsekvenserna för biologiska värden och värden för friluftsliv när en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram i samband med detaljplan. På fråga 7 anger 25 procent av kommunerna att mer än 75 procent av skolorna har säkerställda naturom-

råden utpekade i översiktsplan.

Toppkommuner inom delområdet

På denna fråga har fyra kommuner fått full poäng. Dessa kommuner är Stockholm, Huddinge, Örebro och Skara. Andra kommuner som utmärker sig är Leksand, Mora och Motala som alla fick 14.5 av den maximala poängen 15.5. Dessa kommuner gjorde även bra ifrån sig i den totala rankningen där samtliga finns bland de femtio bästa.

Fråga 5: Politiskt antagna dokument

Vilka av följande mål, strategier m.m. finns i kommunens politiskt beslutade dokument? Det kan vara översiktsplan, naturvårdsprogram, eller liknande. Dessa ska ha uppdaterats de senaste åtta åren.

Fråga 5	Procent som svarade "Ja"
A. Mål för naturvård kopplat till biologiska värden.	75
B. Mål för naturvård kopplat till värden för friluftsliv.	66
C. Policy och/eller strategi för naturvård kopplad till biologiska värden.	64
D. Policy och/eller strategi för naturvård kopplad till värden för friluftsliv.	51
E. Handlings- eller åtgärdsprogram för naturvård kopplat till biologiska värden.	48
F. Handlings- eller åtgärdsprogram för naturvård kopplat till värden för friluftsliv.	38
G. Ställningstaganden om behovet av formellt skydd av specifika områden för att säkerställa biologiska värden.	51
H. Ställningstaganden om behovet av formellt skydd av specifika områden för att säkerställa värden för friluftsliv.	41
I. Beskrivning av kommunens arbete med naturvård kopplat till relevanta nationella Miljökvalitetsmål.	60
J. Beskrivning av kommunens arbete med naturvård kopplat till relevanta nationella Friluftsmål.	24
K. Ställningstaganden om behovet av mark med biologiska värden och/eller värden för friluftsliv för pedagogisk verksamhet för skolor.	42

Inventering av skyddsverd skog i nordvästra Sverige.

Denna fråga om politiskt antagna dokument är mycket omfattande. Större delen av kommunerna svarar att de har mål kopplade till biologiska värden (75 procent) och värden för friluftsliv (66 procent). De flesta kommunerna har också gjort ställningstaganden om behovet av formellt skydd av specifika områden för att säkerställa biologiska värden (51 procent). Aningen sämre ställt är det med ställningstagande om behovet av formellt skydd av områden för att säkerställa värden för friluftsliv, där 41 procent av kommunerna har svarat att detta gjorts. Delfråga I handlar om nationella miljökvalitetsmål och där har de flesta kommunerna svarat ja; 60 procent svarar att det har gjorts en beskrivning av kommunens arbete kopplat till de nationella miljökvalitetsmålen. Endast 24 procent av de svarande har gjort detta kopplat till nationella friluftsmål. Det finns alltså en stor skillnad mellan biologiska värden och värden för friluftsliv. De biologiska värdena är bättre representerade i de samtliga dokument. Jämfört med när denna fråga ställdes 2014 syns det en förbättring då svaren vittnar om att biologiska värden och värden för friluftsliv finns bättre representerade i nämnda dokument nu än för fyra år sedan. Men trots denna förbättring finns det mycket kvar för kommunerna att göra och det är mycket få kommuner som har svarat ja på alla alternativen i frågan.

Fråga 6: Miljökonsekvensbeskrivningar

När kommunen har tagit fram miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i samband med detaljplan, i hur många procent av fallen utreds då konsekvenserna för biologiska värden och värden för friluftsliv?

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

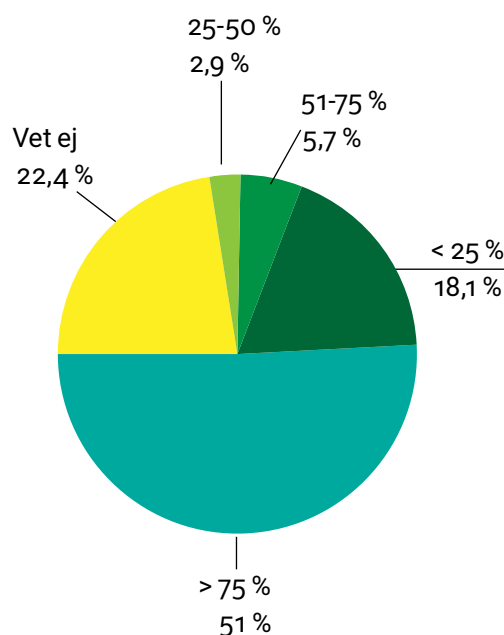
Mindre än 25 procent: 18.1%

26-50 procent: 2.9%

51-75 procent: 5.7%

Mer än 75 procent: 51 %

Vet ej: 22.4%

Endast cirka hälften av kommunerna utreder konsekvenserna för biologiska värden och värden för friluftsliv vid mer än tre fjärdedelar av miljökonsekvensbeskrivningarna (MKB) i samband med detaljplan. Det är en anmärkningsvärt låg siffra eftersom genomförandet av detaljplaner som omfattas av kravet på MKB (för bebyggelse, industrietablering, köpcentra med mera) och som medför betydande miljöpåverkan, påverkar både biologiska värden och värden för friluftsliv i hög grad.

Anmärkningsvärt är också att hela 22 procent av kommunerna inte kan besvara frågan (har angett "Vet ej"). Kommuner med låga poäng i denna fråga har angett att miljökonsekvensbeskrivningar inte brukas ta fram i samband med detaljplaner. Många som har svarat att de inte vet (angett "Vet ej") har lämnat kommentarer som att MKB inte har varit aktuell kopplad till detaljplanering. Många kommuner har även kommenterat att detta görs när det anses vara relevant. Att de mest angivna svarsalternativen är "Mer än 75 procent", "Vet ej" och "Mindre än 25 procent" pekar på att MKB med avseende på biologiska och friluftsvärden i samband med detaljplan antingen nästan alltid görs i en

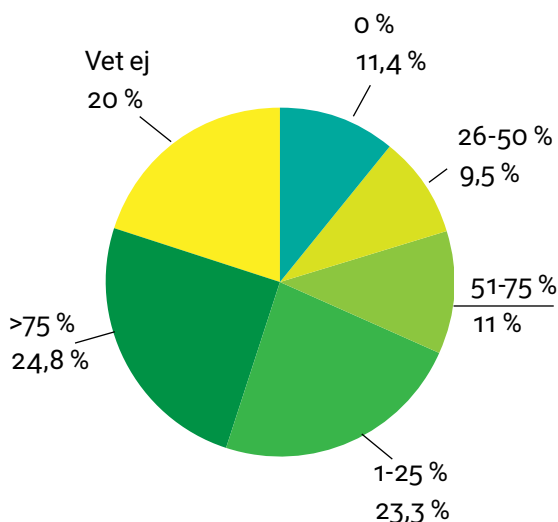
kommun eller så görs det inte alls. Sammantaget ger svaren bilden att många kommuner inte verkar göra särskilt ingående bedömning av huruvida den föreslagna detaljplanen innebär betydande miljöpåverkan, dvs. att kravet på att ta fram en MKB utlöses⁷.

Fråga 7: Skolans tillgång till säkrade naturområden

Hur stor del av skolorna i kommunen har säkrade naturområden som används (av skolan) för lektioner och utomhusvistelser? Med säkrat menas att områdena finns utpekade i översiktsplan, detaljplan, genom avtal med markägare eller att områdena är natur- eller kulturresevat. Frågan avser från och med förskoleklass upp till och med årskurs 9.

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

- 0 procent: 11.4%
- 1-25 procent: 23.3%
- 26-50 procent: 9.5%
- 51-75 procent: 11%
- Mer än 75 procent: 24.8%
- Vet ej: 20%

7. Se vidare miljöbalken kapitel 6, § 5-7

Tillgång till säkrade naturområden som skolan använder till lektioner och utomhusvistelser är dålig i de flesta kommuner. Att var fjärde kommun anger att mer än 75 procent av skolorna i kommunen har tillgång till säkrade naturområden är självklart positivt, men att mer än varannan av kommunerna anger att de antingen inte vet eller att det handlar om mindre än 25 procent av skolorna är inte ett bra resultat. Många kommuner som har fått låga poäng i denna fråga har lämnat kommentarer om att det inte finns behov av att formellt säkrade naturområden som används av skolan eftersom att det ändå finns gott om natur nära skolorna som dessa kan använda sig av. Jämfört med 2014 har färre kommuner angett svarsalternativet "0 procent", detta år angav 11 procent att inga av skolorna har tillgång till säkrade naturområden jämfört med 2014 då 20 procent angav detta svarsalternativ. 10 procent fler av kommunerna har angett att det handlar om mer än 50 procent i denna enkät jämfört med enkäten 2014.

Skyddade områden (fråga 8-10)

Detta delområde handlar om hur stor del av kommunens areal som är skyddad, hur stor del som är skyddad genom beslut som kommunen själv har tagit och om kommunen under det senaste året (2017) har beslutat om exploatering eller låtit exploaterat natur med höga biologiska värden och/eller värden för friluftsliv.

Generella kommentarer

26 stycken av kommunerna får noll poäng inom detta område och endast fyra kommuner lyckas få full poäng. En liten andel, men ändå påfallande många, anger att de inte vet hur stor del av kommunen som omfattas av områdesskydd, vilket tyder på en stor okunskap eftersom att grundläggande uppgifter om skyddad natur i Sverige sedan länge är tillgängligt på Naturvårdsverkets hemsida⁸. Vi har valt att ställa frågor om total areal skydd eftersom mer specifika frågor med inriktning på kvalitet och lokalisering riskerar bli alltför komplicerade att besvara, även om dessa faktorer givetvis är viktiga i arbetet med skydd.

Toppkommuner inom delområdet

Den maximala poängen inom området är 8 poäng vilket fyra kommuner har lyckats få; Huddinge, Tyresö, Järfälla och Trosa. Även Kristinehamns kommun har fått höga poäng (6 poäng) jämfört med de andra kommunerna i gruppen Lågpendlingskommun nära större stad.

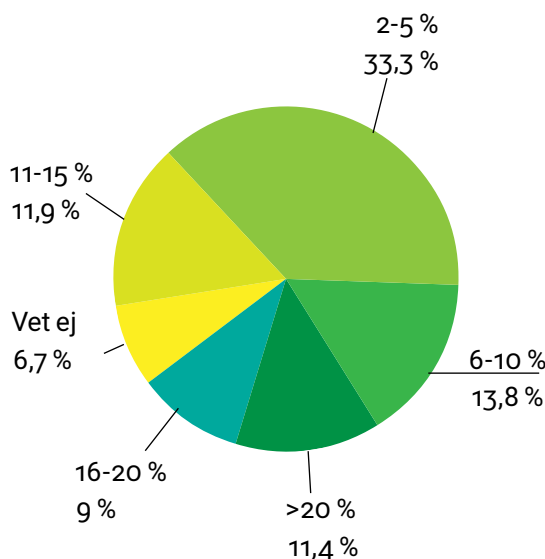
Fråga 8: Formellt områdesskydd (totalt i kommunen)

Ange (avrunda till närmaste heltal) hur stor del av kommunens totala areal som är skyddad på något av följande sätt: nationalpark, naturreservat, kulturreservat, biotopskyddsområde, naturminne, Natura 2000 eller genom naturvårdsavtal.

8. Se <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

Mindre än 2 procent: 13.8%
2-5 procent: 33.3%
6-10 procent: 13.8%
11-15 procent: 11.9%
16-20 procent: 9 %
Mer än 20 procent: 11.4%
Vet ej: 6.7%

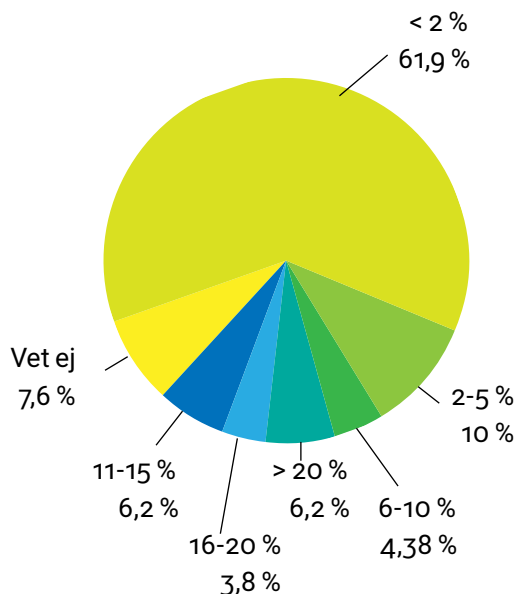
9 procent av kommunerna har fått maxpoäng på denna fråga genom att ange att mellan 16-20% av kommunens totala areal är skyddad. Det varierar mycket mellan kommunerna hur exakta svaren är; vissa anger den exakta procenten i kommentaren, andra tycker att det är en väldigt svår fråga att besvara. Det skiljer mycket mellan kommunerna hur exakta svar som finns till denna fråga. Vissa kommenterar att svaret är en uppskattning, andra kommuner lämnar kommentarer med exakt hur stor andel av den totala arealen det handlar om. Det bör påpekas rörande denna fråga att totala arealen skyddat område i respektive kommun är beroende av inte endast de kommunala insatserna, utan även av de statliga.

Fråga 9: Kommunalt beslutat områdesskydd

Hur stor del av den kommunägda marken är skyddad genom beslut som kommunen själv fattat?

Diagram med hur många som svarat vad på frågorna:

Mindre än 2 procent: 61.9%
2-5 procent: 10 %
6-10 procent: 4.38%
11-15 procent: 6.2%
16-20 procent: 3.8%
Mer än 20 procent: 6.2%
Vet ej: 7.6%

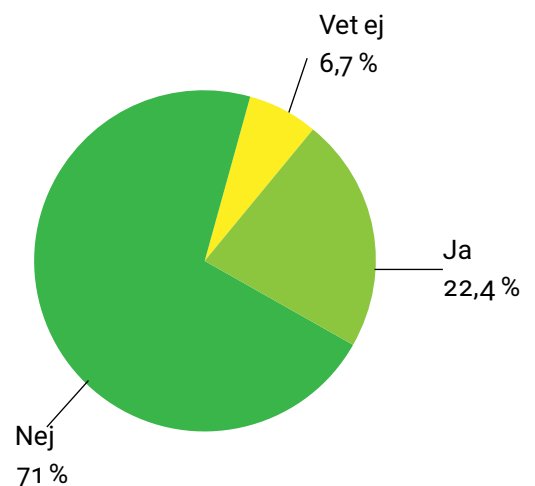
De flesta kommunerna svarar att kommunen har skyddat mindre än 2 procent genom egna beslut. Tretton av kommunerna har angett att de har skyddat mer än 20 procent av den kommunägda marken genom egna beslut. Detta innebär att de på helt egen hand har skyddat mer än 20 procent av arealen vilket visar på en mycket hög ambitionsnivå! En kommentar på frågan nämner att det är oklart huruvida vattenområden ingår i frågan, vilket det gör, men risken finns att flera kommuner har missuppfattat frågan och endast inkluderat landområden. Andra kommuner som fått låga poäng på frågan anger också att anledningen till detta antingen är att stora

arealer redan är skyddade genom statliga beslut eller att kommunen helt överlåtit besluten om områdesskydd till länsstyrelsen. Det är förståeligt att detta leder till en låg areal av kommunbeslutade skydd, men att över 7 procent anger "Vet ej" på fråga är anmärkningsvärt.

Fråga 10: Beslut om exploatering

Har kommunen under 2017 beslutat om exploatering eller låtit exploatera natur med höga biologiska värden och/eller höga värden för friluftsliv? Med exploatering menas att nyttja naturen på ett sådant sätt att naturvärdena hotas, skadas eller förstörs.

Hur många som svarat vad på frågorna:

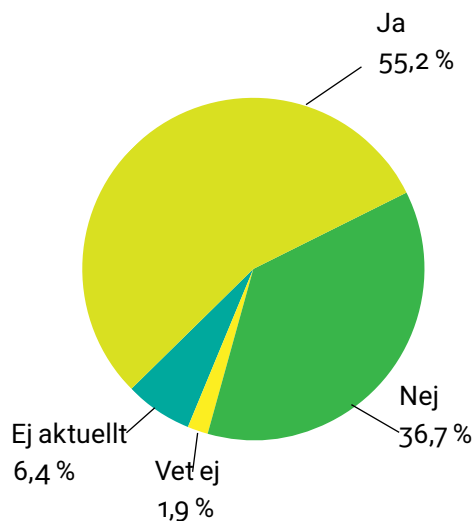

Observera att det i denna fråga är poänggivande att svara Nej, till skillnad från tidigare Ja- och Nej-frågor. 71 procent anger att de inte har tagit beslut eller låtit exploatera natur med höga värden under det senaste året. Detta är ett gott resultat då det är en övervägande del av kommunerna. Önskvärt är dock självklart att ingen kommun ska ta beslut om att exploatera natur med höga naturvärden, därför är det klart negativt att över en fjärdedel antingen har tagit beslut om detta eller inte vet. De som har svarat ja på frågan anger att ingreppen i naturen begränsades genom att de områdena med högst naturvärden sparats. De

anger också att kommuner som har exploaterat dessa områden arbetar med kompensationsåtgärder. De kommuner som svarat "Vet ej" har sällan lämnat kommentarer men en kommun skriver att frågan är svår att svara på för att en definition av "höga naturvärden" saknas.

Fråga 11: LIS-områden

Har kommunen påverkat strandskyddet genom att föreslå eller ta beslut om landsbygdsutveckling i strandnära områden (LIS-områden) i översiktsplanen? Frågan avser område som omfattas av strandskydd enligt miljöbalken 7 kap 13-18 §. I ett område som pekats ut i översiktsplanen som LIS-område ökar möjligheterna att kunna ge dispens eller upphäva strandskydd.

Strandskyddet ska säkerställa att det finns obebyggda stränder där det genom allmansrätten går att röra sig fritt i naturen. Det är ett viktigt värde för friluftslivet eftersom att många människor gärna söker sig till stränder, vid både hav, sjöar och vattendrag, för att vistas ute i naturen. Stränderna är också viktiga för biologiska värden. Något fler än hälften av kommunerna har svarat att de påverkat strandskyddet genom att antingen föreslå eller ta beslut om landsbygdsutveckling i strand-

nära områden, detta påverkar värden för friluftsliv och biologiska värden negativt. Ett ja-svar på denna fråga ger därför 0 poäng. Endast 1.9 procent av kommunerna har svarat "Vet ej" vilket tyder på en god kunskap i frågan. Kommunerna som svarat nej på frågan, som alltså inte har föreslagit eller beslutat om LIS-områden får 1.5 poäng. 6.4 procent av kommunerna har svarat att detta inte är aktuellt för kommunen och har därför inte haft någon möjlighet att få några poäng i denna fråga. 77 kommuner har fått full poäng i denna fråga genom att svara Nej.

Information till kommunens invånare (fråga 12-13)

Fråga 12-13 handlar om kommunikation med kommunens invånare, exempelvis via webb, broschyrer och skyltning.

Generella kommentarer

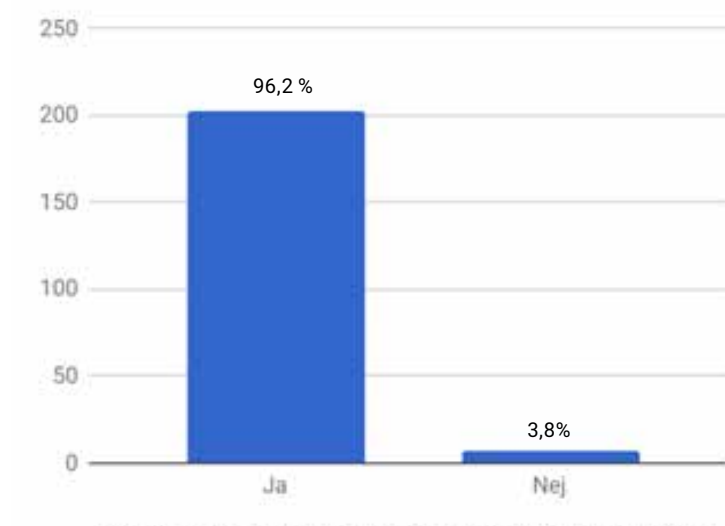
Resultaten inom detta område är mycket goda, men det är synd att inte alla kommuner kan svara ja på frågan om huruvida de informerar sina invånare om naturvärden i kommunen då det med lätta medel går att uppnå. Kommentarererna på fråga 13 visar att det finns många fler sätt att informera sina invånare på än vad som nämns som alternativ i frågan.

Toppkommuner inom delområdet

Den maximala poängen inom området är 4.5 vilket hela 25 kommuner har lyckats få och spridningen vart dessa kommuner placeras i den totala enkäten och inom sitt delområde är stor. Dessa kommuner som har fått 4.5 poäng informerar alltså sina invånare om de biologiska värdena och värdena för friluftsliv genom alla nämnda metoder i fråga 13. 8 kommuner har inte fått någon poäng alls inom detta område.

Fråga 12:

Informerar kommunen om biologiska värden och värden för friluftsliv i kommunen?

Informerar kommunen om biologiska värden och värden för friluftsliv i kommunen?

Fråga 13:

På vilket/vilka sätt informerar kommunen om de biologiska värdena och värdena för friluftsliv som finns i kommunen?

Antal gånger varje alternativ är angivet.

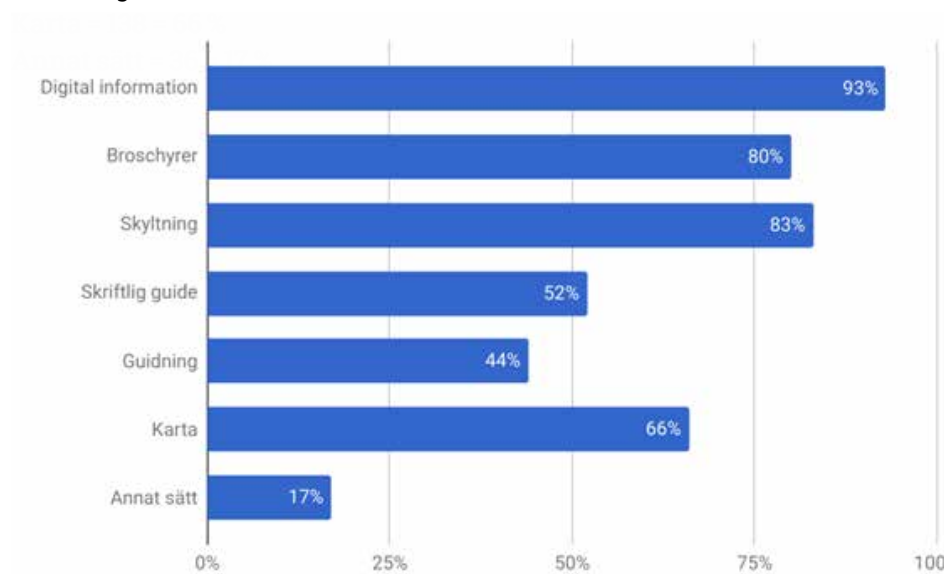
Digital information = 195 = 93 %

Broschyrer = 168 = 80 %

Skyltning = 175 = 83 %

Skriftlig guide = 108 = 52 %

Guidning = 93 = 44 %

Så stor andel av kommunerna informerar om de biologiska värdena och värdena för friluftsliv genom de nämnda metoderna.

Resultaten visar på att en övervägande del av kommunerna informerar sina invånare om naturvärden inom kommunen. Den klart vanligaste metoden att göra detta på är genom digitala medier, 93 % av alla kommuner. De kommuner som inte informerat alls har inte räknats bort, om de gjorde det skulle siffran bli nästan 100 %. Nästan alla kommuner som informerar sina invånare använder sig också av skyltning och broschyrer. Anmärkningsvärt är dock att 3.9 procent av kommunerna, vilket motsvarar 8 kommuner, inte informerar sina invånare om biologiska värden eller värden för friluftsliv överhuvudtaget. Andra sätt att informera sina invånare på som anges i kommentarerna till frågan är exempelvis föreläsningar och utställningar, sociala medier och applikationer samt event som lyfter naturen i kommunen. Att så många kommuner har kommenterat på vilka andra sätt de informerar sina invånare tyder på ett stort engagemang i flera kommuner.

Dialog med andra aktörer (fråga 14-15)

Fråga 14 och 15 behandlar vilka aktörer kommunen har en dialog med gällande naturvärden och på vilka sett denna dialog sker.

Generella kommentarer

Att majoriteten deltar i dialog med andra aktörer gällande naturvård är positivt men att hela 30 kommuner, motsvarande 14 procent, inte deltar i någon dialog med andra aktörer om skydd, vård och/eller annan förvaltning av biologiska värden eller värden för friluftsliv är oroväckande.

Toppkommuner inom området

Endast fem kommuner fick maxpoäng; Lomma, Härryda, Uppsala, Vännäs och Arjeplog. Av dem finns Lomma med bland de 10 bästa kommunerna totalt och i övrigt är det en stor spridning på hur dessa kommuner placerar sig i den totala rankingen.

Fulufjällets nationapark

Fråga 14: Vilka deltar i dialog

Vilken/vilka av följande aktörer deltar kommunen i en aktiv dialog med kring skydd, vård och/eller annan förvaltning vad gäller biologiska värden och/eller värden för friluftsliv? Dialog innebär att kommunen minst två gånger per år deltar i formaliserade möten i form av exempelvis naturvårdsråd, friluftsråd, vattenråd eller andra formella möten.

Kommunerna fick möjlighet att svara på om de deltar i en dialog med någon annan aktör än de givna i frågan. Exempel på andra aktörer är andra närliggande kommuner, djurhållare och Svenska kyrkan. Flera av kommunerna anger också att de deltar i en dialog med länsstyrelsen, vi valde att inte ta med aktörer såsom länsstyrelsen i frågan eftersom att vi förutsätter att dialog förs med dessa då det ligger inom myndighetens ansvarsområde.

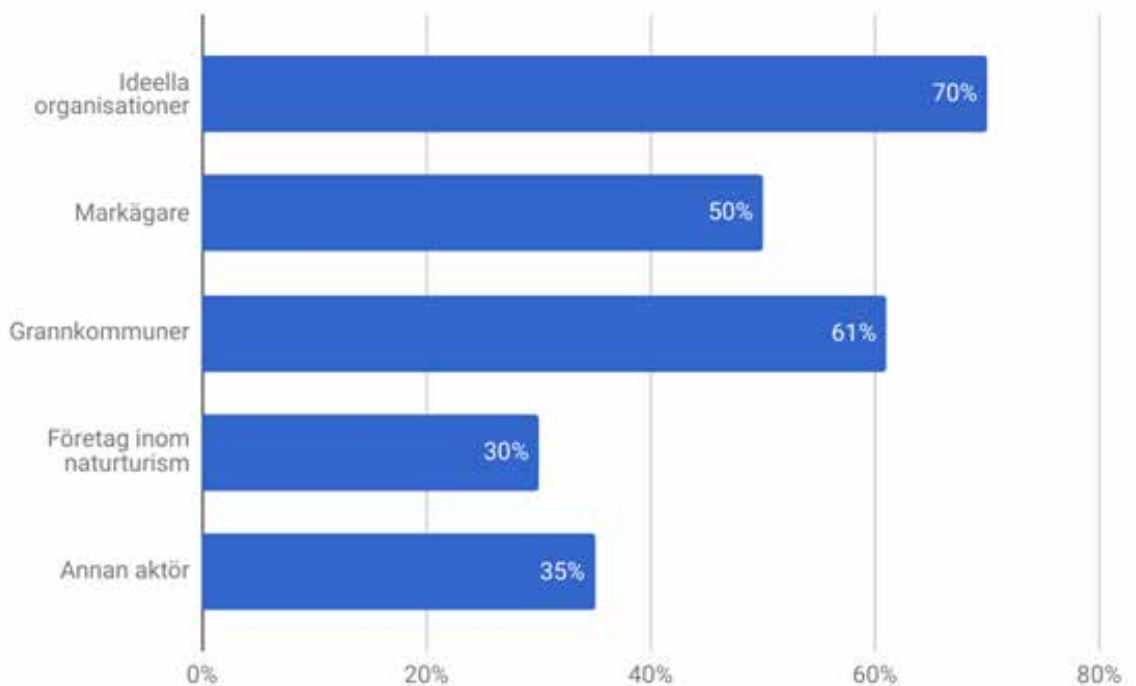
Ideella organisationer: 147 =70%

Markägare: 107 =50%

Grannkommuner: 130 =61%

Företag inom naturturism: 63 = 30 %

Annan aktör: 74 = 35 %

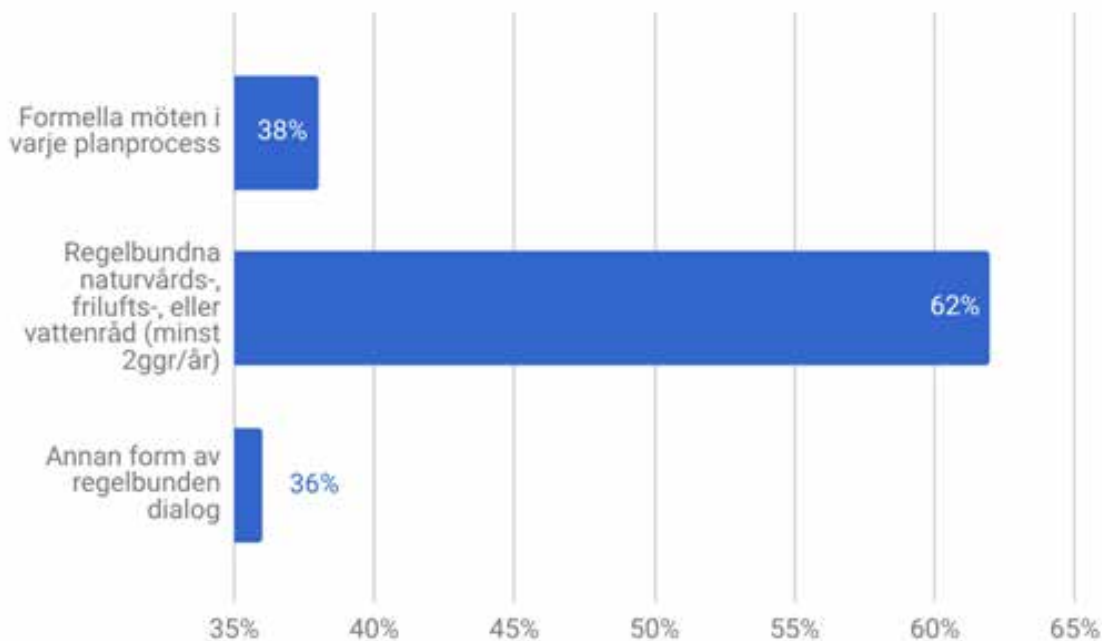
Den andel av kommunerna som deltar i dialog med de olika nämnda aktörerna

Naturskyddsföreningen ser det som mycket positivt att majoriteten av kommunerna för en dialog med ideella organisationer, 147 stycken av kommunerna anger detta vilket motsvarar ungefär 70 procent. Kommuner som inte har en dialog med ideella organisationer går miste om den värdefulla information som dessa organisationer kan bistå med i naturvårdsarbetet.

Fråga 15: Metoder för dialog

På vilket/vilka sätt deltar kommunen aktivt i dialog med olika aktörer i kommunen? (Frågan är inte obligatorisk.)

- A. Formella möten i varje planprocess:
79 st. = 38 %
- B. Regelbundna naturvårds-, friluftsför-, eller vattenråd (minst 2ggr/år): 130st=62%
- C. Annan form av regelbunden dialog:
76 st=36%

Det vanligaste är att kommunerna deltar i regelbundna naturvårds-, friluftsför-, och vattenråd minst två gånger per år, detta anger 62 procent av kommunerna att de gör. 38 procent av kommunerna anger att de deltar i formella möten i varje planprocess. 36 procent av kommunerna anger att de deltar i annan form av regelbunden dialog och exempel som ges på detta är webbmöten, via mail och genom projektmöten. Av kommunerna är det 33 stycken som har fått noll poäng i frågan, dessa deltar inte i dialog genom något av de alternativen i frågan och har därför fått noll poäng. Dessa är

bland de som har fått lägst poäng på enkäten som helhet också.

Specifika satsningar (fråga 16-17)

Dessa två frågor handlar om specifika insatser som kommunen kan ta initiativ till, såsom att ge ekonomiskt stöd till naturskola eller annan utomhuspedagogisk verksamhet eller att satsa på LONA- eller LOVA-projekt.

Generella kommentarer

Positivt är att 36 procent har fått full poäng i området. Att kommunerna får höga poäng på just detta delområde kan betyda att kommuner har lättare att satsa på spe-

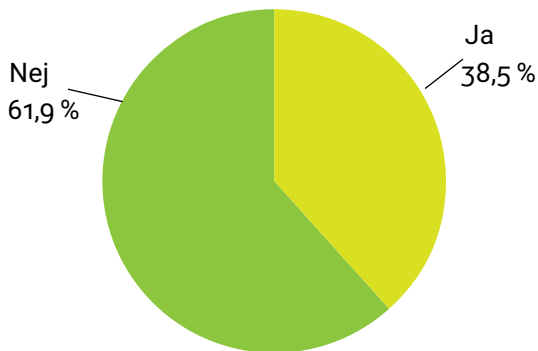
cifika engångs insatser eller kortare projekt än att satsa på ett kontinuerligt naturvårdsarbete. Endast 15 kommuner, vilket motsvarar 7 procent av de som deltagit i enkäten. Bland de kommuner som inte har fått full poäng är det vanligare att satsa på LONA- och LOVA-projekt än att ge stöd till naturskola.

Toppkommuner inom delområdet

36 procent av alla kommuner får maxpoäng (5 poäng) i detta delområde genom att svara "Ja" på bägge frågorna. 15 procent av kommunerna får 0 poäng genom att svara nej på bägge dessa frågor.

Fråga 16: Stöd till naturskola

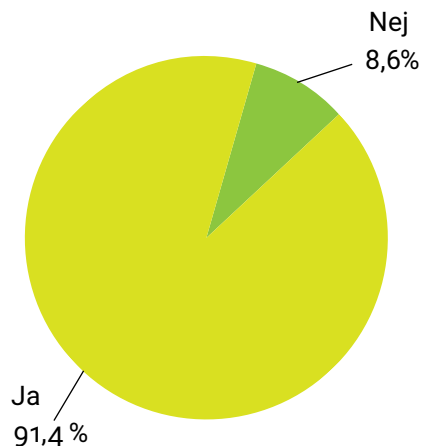
Ger kommunen ekonomiskt stöd till naturskola (se definition) eller annan utomhuspedagogisk verksamhet?

38 procent av kommunerna har svarat "ja" på denna fråga. Många kommuner driver själva naturskola och andra ger stöd genom till exempelvis en anställd naturguide. Många kommuner även att utomhuspedagogisk verksamhet som drivs har startats som LONA- eller LOVA-projekt men sedan utvecklats till mer permanent undervisning. Frågan är densamma som fanns med i enkäten 2014 och vid en jämförelse mellan resultaten verkar det som att färre kommuner ger stöd till naturskola enligt årets enkät än för fyra år sedan då 46 procent av kommunerna angav att de gav ekonomiskt stöd till naturskola. Detta kan bero på vilka av kommunerna som har besvarat enkäten men skillnaden är ändå stor och det är synd att detta är fallet då utomhuspedagogisk verksamhet kan ge friskare och mindre stressade elever, bidrar till att uppnå målsättningar i läroplaner samtidigt som förutsättningarna för att uppnå miljö- och friluftsmålen förbättras.

Fråga 17: Naturvårdsprojekt (t ex LONA eller LOVA)

Har kommunen under de senaste två åren arbetat med något specifikt projekt för att förbättra skydd, vård och/eller annan förvaltning av biologiska värden och värden för friluftsliv, exempelvis inom ramen för LONA eller LOVA (lokala natur- och vattenvårdsprojekt)?

Hela 87 procent av kommunerna svarar "ja" på frågan, vilket får betraktas som ett mycket positivt resultat. Många kommuner arbetar mycket aktivt med LONA- och LOVA- projekt vilket avspeglas i resultatet. Exempel på projekt som anges är inventering och restaurering, skydd av områden, åtgärder för att öka biologisk mångfald, iordningställande och tillgänglighetsskapande åtgärder i reservat, bildande av naturreservat, restaurering av vandringsled och uppdatering av naturvårdsplanen. Linköping anger att de snart har genomfört 50 LONA-projekt vilket är mycket bra jobbat.

Tätortsnära skog (fråga 18-22)

Detta delområde handlar om policy för tätortsnära skog, målsättningar för skötsel av skogen och bevarande av tätortsnära skog som används regelbundet av barn. Vi efterfrågar även huruvida kommunen har något avkastningskrav på sin tätortsnära skog. De fyra frågorna inom detta område speglar ambitionsnivån i en kommun vad gäller detta delområde.

Generella kommentarer

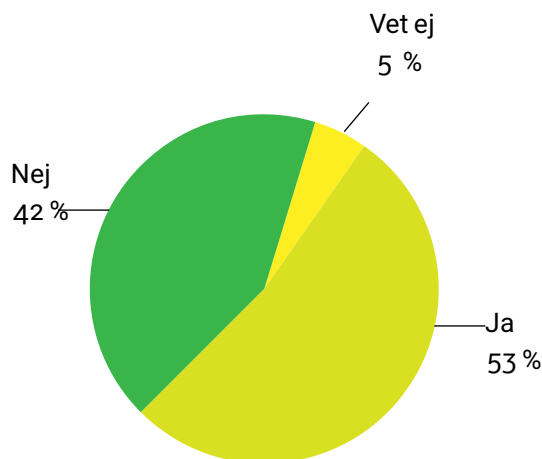
Alla kommuner som besvarat enkäten utom nio äger tätortsnära skog (fråga 18). De nio kommuner som inte gör det har alltså inte haft möjlighet att få de totalt 6 poäng som är möjliga att få inom detta delområde. Dessa kommuner är Malung-Sälen, Borgholm, Åstorp, Staffanstorps, Burlöv, Pajala, Svedala, Malå och Mörbylånga. Det totala resultatet inom detta delområde visar att många kommuner har mycket låga ambitioner när det kommer till sin tätortsnära skog. Hela 70 av kommunerna som har svarat att de har tätortsnära skog får ändå noll poäng inom detta delområde vilket speglar en mycket låg ambitionsnivå när det kommer till den tätortsnära skogen i dessa kommuner. Resultaten inom detta område är i stort sett detsamma som 2014 vilket tyder på att ingen förbättring har skett inom detta område under de senaste fyra åren.

Toppkommuner inom området

Inom detta område kunde en kommun få som mest 6 poäng. Detta har 9 kommuner lyckats med; Botkyrka, Linköping, Västerås, Växjö, Tierp, Åtvidaberg, Timrå, Skövde och Nybro.

Fråga 19: Politiskt antagen skogspolicy

Har kommunen en politiskt antagen skogspolicy eller motsvarande för den kommunägda skogen som innehåller målsättningar om skötsel av tätortsnära skog?

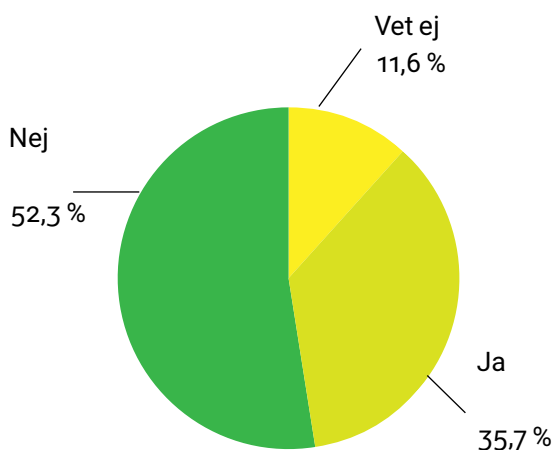
Att så många som 53 procent av kommunerna saknar en policy för tätortsnära skog är nedslående. Flera av kommunerna, både de som har svarat ja och nej, hänvisar till naturvårdsplan vilket indikerar att det inte finns någon separat skogspolicy. Flera kommuner anger att det finns en skogsbruksplan men att denna inte är politiskt antagen. En skogsbruksplan kan vara ett bra instrument om den innehåller tydliga målsättningar för skogens olika värden. Men vanligen fokuserar dessa på just skogsbruk, och utgår därmed inte från andra sätt att använda skogen.

Naturskyddsföreningen vill poängtera värdet av att ha en specifik plan eller policy för just skog och särskilt för tätortsnära skog, eftersom att det där finns många olika intressen som kräver politisk avvägning. Skötseln av tätortsnära skog kan vara bra även utan en politiskt antagen skogspolicy. Naturskyddsföreningen tror emellertid att en policy som är politiskt antagen skapar en mer långsiktigt hållbar skötsel och att risken minskar att skötseln beror på enskilda anställdas ambitioner. Flera av de kommuner som har svarat nej på frågan skriver dock att ett framtagande av en poli-

cy för tätortsnära skog är pågående. Om denna enkät följs upp om några år hoppas vi se att flera kommuner ska kunna svara ja på denna fråga. Resultatet är ungefär detsamma som 2014 vilket innebär att kommunerna inte har politiskt antagna skogspolicy i större utsträckning idag jämfört med för fyra år sedan.

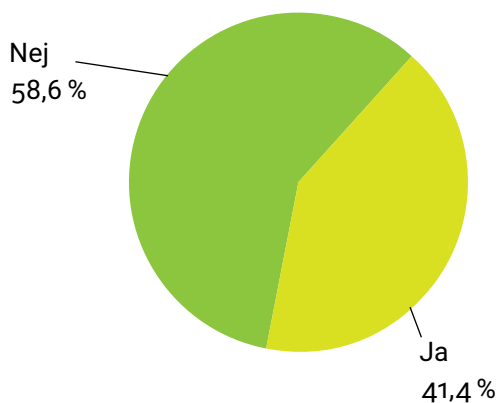
Fråga 20-21: Skog för barn

Fråga 20: Har kommunen några målsättningar med skötseln av sin tätortsnära skog som används regelbundet av barn?

Fråga 21:

Har kommunen som målsättning att bevara tätortsnära skogsområden som regelbundet används av barn? Observera att målsättningen ska vara politiskt antagen i

en skogspolicy eller motsvarande. Nästan 36 procent av kommunerna har målsättningar för skötsel av skog som används regelbundet av barn. Antalet kommuner som har målsättningar för bevarandet av sådana skogar är 41 procent. Många av de exempel som kommunerna ger är allmänt hållna och i många fall anges det att skog finns tillgänglig för rekreation men att det inte tas någon särskild hänsyn till att just barn ska vistas i skogen. När det kommer till bevarandet (fråga 22) hänvisar flera kommuner till översiktsplan.

Målsättningar är givetvis inget självändamål utan ska användas, och genomsyra planeringen. Det vi med denna fråga vill fokusera på är hur viktigt det är att ha en skötsel som tar särskild hänsyn till barnens behov. Det är inte alltid dessa behov sammanfaller med det vuxna friluftslivets behov. En skog för barn är inte detsamma som en skog för vuxna. Några kommuner anger att det finns ett praktiskt hänsynstagande, exempelvis enligt skötselplaner, men att det inte är politiskt antaget. Naturskyddsföreningen vill lyfta behovet av specifika målsättningar för skötsel och bevarande av skog för barn. Nedan lyfts några goda exempel på hur kommunen jobbar med dessa målsättningar och hur dessa kan se ut rent praktiskt:

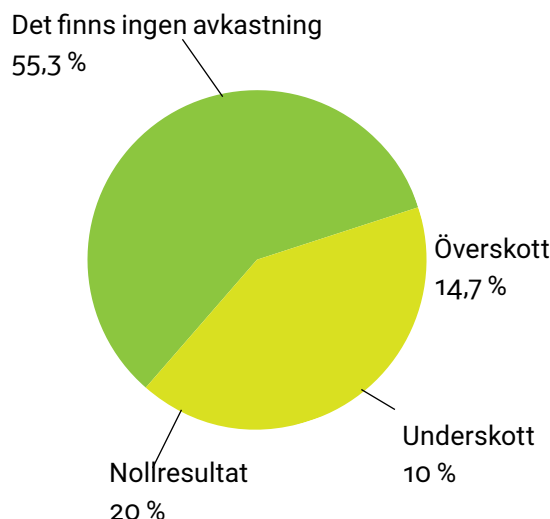
- Att skogen ska fungera som uteklassrum och lekplats. Praktiskt kan det i skötselåtgärder handla om att lämna kvar ris, stockar m.m. som kan användas i barns lek och i lärande syfte.”
- ”Det ska finnas god tillgång till attraktiva lekmiljöer i naturområden”
- ”Barnens skogplantering innebär att 1400 årskurs 4 elever per år planterat varsitt träd. En barnens drömskog anlades 2016 i Påljöområdet efter skolbarnens egna illustrationer (skolprojekt)”

Bland de kommunerna som har svarat nej på dessa frågor anger många att det pågår ett arbete med detta, vilket är att betrakta som positivt förutsatt att det leder till politiskt antagna dokument. Det väcker för-

hoppningar att, om dessa frågor ställs till kommunerna igen om en tid, att resultatet då ska bli bättre än denna gång.

Fråga 22:

Vilket ekonomiskt resultatkrav finns på driften av kommunens tätortsnära skogs-innehav?

Poäng i denna fråga tilldelas kommuner som inte kräver att den tätortsnära skogen ska ge ett ekonomiskt överskott.

Kommunen tilldelas 2 poäng om avkastningskravet är nollresultat och 1 poäng tilldelas till de kommuner som anger att det finns krav på nollresultat. Att kommuner kräver att den tätortsnära skogen ska ge avkastningskrav innebär att kommunen bedriver en skötsel som inte i första hand främjar skogens biologiska värden och värden för friluftsliv. Naturskyddsföreningen anser att eventuella merkostnader för att främja och bevara de värden som finns i den tätortsnära skogen ska ses som en investering. Dessutom räknar många kommuner ofta endast med de direkta intäkterna vid skötseln av sin skog. De bortser då från de samhällsekonomiska fördelarna som en tätortsnära skog kan ha, till exempel bättre hälsa hos kommunens invånare, ökad turism och ökad attraktionskraft för inflyttning till kommunen (vilket kan leda

till förstärkt skattekraft). Inte att förglömma det ovärderliga i alla glada barn som får möjlighet att springa runt bland skogens träd och stenar.

Flera kommuner anger att det inte finns något avkastningskrav för den tätortsnära skogen specifikt utan endast för skogen i kommunen som helhet. Ett antal kommuner har som svar på frågan angett "Det finns inget avkastningskrav" för att sedan via kommentaren låta det bli förstått att den tätortsnära skogen får gå med underskott. Några kommuner nämner att det finns en skogsbudget för den tätortsnära skogen eftersom att det kostar mer att sköta än vad den drar in och Sollentuna kommuner skriver: "Skogsskötseln gör varje år ett underskott eftersom skötselåtgärderna kostar pengar utan att generera några intäkter. Värden av skötseln mäter vi i upplevelser, friskvård, livskvalitet och biologisk mångfald."

Ansvar för naturvården (fråga 23)

Fråga 23 handlar om hur mycket resurser i form av anställda som kommunerna lägger på naturvården.

Generella kommentarer

Grundläggande i naturvårdsarbetet i en kommun är att det finns åtminstone en person som har tydligt avsatt tid att arbeta med naturvård. Naturskyddsföreningen anser att det är viktigt att se arbete med friluftsliv, rekreation och hälsa som en naturlig del i naturvårdsarbetet. 8 procent av kommunerna anger att de inte har någon sådan tjänst alls.

Toppkommuner inom området

På fråga 23, som utgör hela detta område, går det att få 0, 1 eller 2 poäng. 146 stycken av kommunerna, 70 procent, har fått full poäng i frågan vilket innebär att det i dessa kommuner finns en tjänst på minst 50 som har ansvar för naturvården.

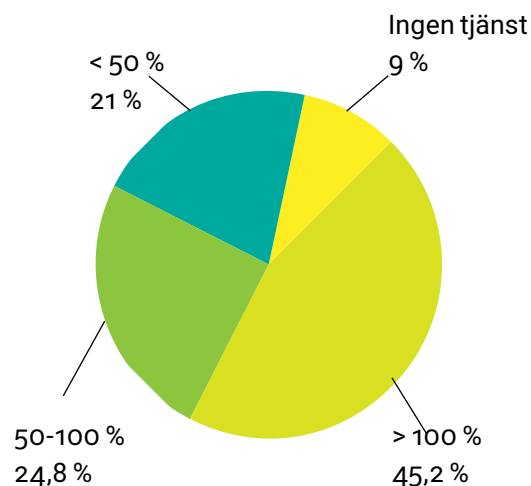
Foto: Petra Skarmyr

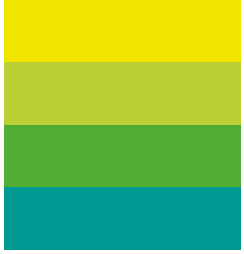
Fråga 23: Omfattning av tjänst(er)

Ange den totala omfattning på den tjänst/de tjänster på kommunen som ansvarar för naturvård inklusive friluftsliv.

(Kommunekolog, kommunbiolog, friluftstrateg, friluftssamordnare eller motsvarande.)

Som tidigare nämnt fick 70 procent av kommunerna full poäng i denna fråga, vilket krävde att det på kommunen finns en tjänst på minst 50 procent som har hand om naturvården. 45 procent av kommunerna har angett att det finns tjänster som har hand om naturvården som är mer än en heltidstjänst.

Diskussion

5

Förutsättningarna för arbete med naturvård ser olika ut i landets kommuner. Resurser skiftar, bland annat på grund av folkmängd och geografiska förhållanden. En kommun med en stor areal och litet invånarantal, och därmed lägre budget, har andra förutsättningar än exempelvis kommuner i storstadsområden där förhållandena ofta är de motsatta. Mycket handlar dock om ambitionsnivå, prioriteringar och politisk vilja. Landets kommuner har en hög grad av självstyre när det gäller såväl den egna ekonomin (egen beskattningsrätt) och vilka verksamheter som man satsar på.

När denna rapport föregångare "Sveriges bästa naturvårdskommun 2014" släpptes mötte den stor uppmärksamhet. Många av de kommuner som kom på de högsta placeringarna i rankningen lyfte stolt detta, men framförallt öppnades det för en dialog om naturvärden i kommunerna. Förhoppningen är att rapporten ska få ett ännu större genomslag i år och att den återigen ska uppmärksamma naturvärden och öppna ögonen för behovet av ökade resurser till kommunens naturvårdsarbete, oavsett storlek och folkmängd. Hela 72 procent av Sveriges kommuner svarade på enkäten vilket är glädjande och tyder på att många ser naturvårdsfrågorna som viktiga. Resultaten från enkäten möjliggör en rad generella slutsatser gällande läget för naturvärden i landet.

Detta är andra gången Naturskyddsföreningen utser "Sveriges bästa naturvårdskommun" men några slutsatser om hur naturvärden i landet har förändrats under dessa år ska dras med försiktighet. Några av frågorna har ändrats efter kommentarer som den förra enkäten fick men de flesta är likadana eller mycket lika de som inkluderades i enkäten 2014. Resultaten i enkäten mellan dessa fyra år är väldigt lika och de små skillnaderna vissa av frågorna har kan bero på att det inte är exakt samma kommuner som svarade nu som då. Förhoppningsvis kan rapporten även i år fungera som en ögonöpp-

nare för behovet av ökade resurser till kommunens naturvårdsarbete, oavsett dess storlek och folkmängd.

Om enkätresultaten

Resultatet på flera frågor pekar i positiv riktning. Många kommuner har satt upp målsättningar, kartlagt vilka värden som finns i naturen och kan utifrån detta främja både biologiska värden och värden för friluftslivet. De flesta har också ställningstaganden kring hur mycket natur som behöver skyddas, särskilt vad gäller biologiska värden. Huddinge kommun, med 53 poäng av maximalt 55,5, kan ses som ett föredöme. Även Leksands kommun får ett starkt resultat och visar att det inte bara är storstads- och pendlingskommunerna som kan få höga poäng i enkäten. Många andra kommuner arbetar också aktivt med naturvårdsfrågor istället för att vänta på att en ambitiösare statlig naturvårdspolitik och lagstiftning som skulle göra det ännu lättare att göra rätt.

Men tyvärr finns det mot bakgrund av enkätens resultat anledning att vara oroad. Knappt hälften av kommunerna når upp till hälften av den möjliga poängen. Detta tyder på att många av Sveriges kommuner inte arbetar särskilt mycket med naturvård. Exempelvis saknar 14 procent av kommunerna helt poäng på delområdet om dialog med andra aktörer (fråga 14-15) vilket innebär att dessa kommuner inte deltar i någon dialog om naturvärden överhuvudtaget. Ett annat nedslående resultat är att många kommuner endast har inventerat en mycket liten andel av sin areal, om någon alls. En högst motiverad fråga är vilket underlag dessa kommuner baserar sina naturvårdsåtgärder och naturvårdsbeslut på. Utan kunskap om vilka värden som finns i naturen finns inte tillräckligt underlag för att fatta bra beslut om skydd och skötsel av naturen. De flesta kommuner har även en mycket begränsad kunskap om naturvärden för barn och pedagogisk verksamhet (fråga 3). Exempelvis anger endast elva procent av kommunerna att de

har kartlagt vilka områden som är särskilt viktiga för barn inom minst halva kommunen, och trettio procent anger att de inte vet. Detta handlar bland annat om områden som är lämpliga för aktiviteter för skola och föreningsliv. Endast 40 procent av kommunerna har tagit ställning till behovet av mark med naturvärden för skolornas verksamhet (fråga 5). Samma tendens finns gällande skolans tillgång till säkrade naturområden där bara en av fyra kommuner fått full poäng på denna fråga (fråga 7). Kravet för detta är att minst tre fjärdedelar (75 procent) av skolorna i kommunen ska ha tillgång till säkrade naturområden.

Vi har i utformningen av enkäten lagt stor vikt vid förekomsten av policy och andra typer av politiskt antagna dokument och därför ställt relativt detaljerade frågor om detta och även tillskrivit frågor gällande detta högre poäng än frågor som handlar om målsättningar, som också är viktigt men inte lika bindande. Ett par kommentarer från kommuner antyder att vissa inte ser värdet av detta. Vi delar givetvis uppfattningen att naturvård på lokal nivå i stor utsträckning handlar om konkreta åtgärder och inte enbart planering. Politiskt antagna dokument innebär dock en viktig kommunalpolitisk förankring, och vägledning till förvaltningarna. Detta kan vara av stor betydelse för det praktiska resultatet ute i naturen. Av svaren framgår att nära hälften saknar (eller inte vet om det finns) policy eller strategi för naturvård kopplad till värden för friluftsliv, för samma fråga men gällande biologiska värden är resultatet lite bättre men även där saknar nära 40 procent av kommunerna policy eller strategi. Hälften av kommunerna saknar även handlings- och åtgärdsprogram kopplade till biologiska värden och värden för friluftsliv. Dessa kommuner har generellt låga poäng och hamnar långt ner i vår rankning. Däremot har de kommuner som antagit denna typ av dokument också bättre resultat i enkätens övriga delar och placerar sig högt i den totala rankningen.

Detta stärker oss i uppfattningen att policy och planer med tydliga mål är en viktig förutsättning för ett mer effektivt naturvårdsarbete.

Resultatet som handlar om skyddad natur är tämligen nedslående. Frågorna handlar dels om hur stor del av kommunens totala yta som är skyddad, och dels om hur kommunen har hanterat den möjlighet till undantag från strandskyddet som ges genom begreppet landsbygdsutveckling i strandnära områden (LIS) i miljöbalken. Även då det råder god kunskap i hur stor areal av kommunen som är skyddad så kan 6,7 procent av kommunerna inte svara på hur stor areal av kommunen som är skyddad genom beslut som kommunen själv fattat. Vidare anger 61 procent att det rör sig om mindre än 2 procent som är skyddat genom kommunens egna beslut (fråga 9). Några kommuner skiljer sig dock från mängden; 13 kommuner har själva beslutat om skydd för minst 20 procent av arealen vilket är att betrakta som mycket ambitiöst, detta är även en förbättring jämfört med 2014 då endast 7 kommuner fick högst möjliga poäng i denna fråga. Gällande beslut om exploatering av områden med biologiska värden och värden för friluftsliv (fråga 10) har en femtedel av kommunerna svarat ja, vilket är att betrakta som många med tanke på att frågan bara syftar till det senaste året. Något fler än hälften av kommunerna har föreslagit eller beslutat om LIS-områden, vilka dessvärre innebär en försvagning av strandskyddet i dessa kommuner.

Kommunikationen med kommunens invånare och olika aktörer som företag, ideella organisationer och markägare är överlag i behov av utveckling i många kommuner. En god kommunikation är en nyckelfaktor för att utveckla naturvårdsarbetet och möjliggöra dialog. Civilsamhällets roll i samhällsbygget framhålls ofta i flera sammanhang. Här är ett utmärkt exempel på när det bör skapas verklighet bakom orden. Många kommu-

ner har en relativt väl utvecklad informationsverksamhet om biologiska värden och värden för friluftslivet. I många fall används digital teknik såsom olika slags appar med bland annat kartor och guider samt närvaro i sociala medier. Det finns också exempel på särskilt anställda naturguider, naturvårdsombud och liknande (frågorna 12 och 13).

Det är sämre ställt i flertalet kommuner med dialog och forum för regelbundna samråd. Många för ingen dialog alls eller gör det endast i begränsad omfattning.

Frågorna om specifika insatser ger i stort glädjande resultat. Vi har valt att fråga om ekonomiskt stöd till utomhuspedagogisk verksamhet samt satsningar på LONA- eller LOVA-projekt. 76 kommuner svarar "ja" på båda dessa frågor och har därmed maxpoäng inom delområdet (frågorna 16 och 17). Dock är det fler kommuner som ger stöd åt LONA- eller LOVA-projekt (hela 90 procent av alla kommuner) än till naturskola (38 procent). Jämfört med enkäten 2014, där båda dessa frågor fanns med, var det dock närmare hälften av kommunerna som svarade att de ger stöd åt naturskola. Anledningen till att många kommuner får höga poäng i just detta område kan vara att kommuner har lättare att satsa på specifika kortare projekt än att satsa på ett mer långsiktigt naturvårdsarbete. Femton av kommunerna svarar att de inte ger stöd åt någon varken utomhuspedagogisk verksamhet eller LONA- eller LOVA projekt vilket är anmärkningsvärt med tanke på hur värdefull sådan verksamhet kan vara för att värna om naturen i kommunen och skapa intresse för natur- och miljövårdsfrågor.

En viktig del av enkäten handlar om kommunernas policy och målsättningar för den kommunägda tätortsnära skogen. Tyvärr visar svaren generellt på mycket låga ambitioner på detta område. Bara aningen fler än hälften av kommunerna har en policy för sitt arbete med tätortsnära skog, vilket är nedslående med tanke på

hur viktig en sådan är eftersom så många olika intressen konkurrerar i just den tätortsnära skogen. En tredjedel av kommunerna har målsättningar för skötsel av skog som används regelbundet av barn, och 40 procent anger att det finns målsättningar för bevarandet av denna skog. Gällande vilket avkastningskrav det ställs på driften av kommunens tätortsnära skogsinnehav svarar mer än hälften att det inte finns något avkastningskrav och eller att det är underskott. I en kommentar till denna fråga beskriver Sollentuna kommun anledningen till att resultatkravet för driften av tätortsnära skog bör vara underskott; "Skogsskötseln gör varje år ett underskott eftersom skötselåtgärderna kostar pengar utan att generera några intäkter. Värdet av skötseln mäter vi i upplevelser, friskvård, livskvalitet och biologisk mångfald."

Hur skapas ett bra naturvårdsarbete?

Varför verkar det vara så svårt att skapa ett starkt och effektivt naturvårdsarbete i många kommuner och hur kommer det sig att så få förbättringar verkar ha skett sedan enkäten senast skickades ut 2014? De allra flesta människor, inklusive politiker och tjänstemän, vill säkerligen ha en natur med möjlighet att promenera, motionera, rasta hunden och höra vindens sus i träden; en natur där barnen får möjlighet att leka och lära känna vilda växter och djur. Men många intressen konkurrerar om naturmarken och naturen får ofta kliva åt sidan för ekonomiska intressen. Det handlar om exploatering i form av trafikleder, nya köpcenter, skogs- och jordbruk med mera. Värdefull natur exploateras och fragmenteras. Människors möjligheter att vistas i naturen försvåras samtidigt som den biologiska mångfalden i många fall minskar.

Tänkbara orsaker till brister kan vara att det idag saknas kunskaper eller resurser för att skapa goda förutsättningar för en god naturvård. En annan bidragande

faktor kan vara otillräcklig lagstiftning, brist på riktlinjer för kommunerna och brist på ekonomiska argument för att jobba mer effektivt med naturvård. Och inte minst att många kommuner saknar en tradition och därmed kompetens att arbeta med dessa frågor.

När det gäller kunskaper och resurser handlar det som tidigare nämnts ytterst om politisk vilja och prioritering för att ge stöd till naturvårdsarbetet i kommunerna, på både kommunal och nationell nivå. Med en förändrad och förstärkt naturvårdspolitik skulle fler kommuner kunna göra mer. Riksdag och regering, inklusive statliga myndigheter, har ett stort ansvar att skapa bra förutsättningar för kommunernas arbete. Till detta hör ändamålsenliga regelverk (se nedan), nationella och regionala miljömål, vägledning och goda exempel från centrala myndigheter. Under den senaste mandatperioden har det i regeringens budget gjorts stora satsningar på miljöarbetet, inte minst på skydd och vård av värdefull natur. Länsstyrelserna har en särskilt viktig roll att "hålla ihop" arbetet i länet, och att skapa kontinuerliga tillfällen för utbyte mellan kommunerna, och mellan staten och kommunerna. Grundinställningen bör vara att kommunerna kan "hjälpa staten" att uppnå riksdagens miljömål. Detta sagt med all respekt för vårt kommunala självstyre.

I fråga om resurser är det viktigt att påminna om att kommunerna har sin egen rätt att beskatta kommuninvånarna, och att varje kommun gör sina egna prioriteringar inom ramen för tillgängliga medel. Står kommuninvånarnas tillgång till kvalitativ bostadsnära natur högt på dagordningen bör kommunen givetvis se till att det finns medel till att arbeta med detta. Att olika kommuner har olika skattekraft är förmodligen en (av flera) orsaker till den ojämnhet vi ser generellt i enkätsvaren. Hur starkt detta samband är har vi dock inte haft möjlighet att studera närmare.

Det kan konstateras att i princip alla Sveriges kommuner har drivit LONA- eller LOVA-projekt, det vill säga även sådana med lägre skattekraft vilket visar på en vilja inom kommunerna. Vikten av att över tid skapa tradition och kompetens kan inte överskattas, liksom att det har tagit tid att bygga upp den statliga naturvården kommer det ta tid att bygga upp den kommunala.

Lagstiftningen på området har generellt stora brister, och handlar ofta i allmänna ordalag om att värna biologiska och sociala värden. Några exempel är att det i miljöbalken stadgas att värdefulla natur- och kulturområden samt områden av betydelse för friluftslivet så långt som möjligt ska skyddas. Enligt plan- och bygglagen ska natur- och kulturvården beaktas vid all planläggning och planeringen ska främja en god livsmiljö, goda miljöförhållanden i övrigt samt en långsiktigt god hushållning med naturgivna resurser. Skogsvårdslagen ger på papperet ett visst skydd för skogens natur- och kulturmiljövården inklusive dess estetiska och sociala värde, men har i praktiken visat sig vara helt otillräcklig för att värna dessa värden. Detta bottnar i såväl reglernas utformning som tillämpningen av lagen. Lagstiftningen är genomgående ofta formulerad som målsättningar, och bestämmelserna behöver skärpas. En ytterligare brist i skyddet av natur är att lagarna har otillräckliga sanktionsmöjligheter och att de som finns används alltför sällan. Det ligger i sakens natur att regelverket ofta är utformat som en möjlighet, men inte som ett måste. Kommunerna kan bilda reservat, och till exempel skydda tätortsnära natur. Men de måste inte.

Tydliga naturvårdsmål, som också följs upp, måste finnas på både nationell, regional och lokal nivå. Riksdagens nationella miljö kvalitetsmål, och regeringens preciseringar⁹ av dessa är en mycket bra grund för kommunernas arbete. Med tanke på att knappt något av miljö kvalitetsmålen ser ut

9. Se departementsskrivelse Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen... (Ds 2012:23)

att uppnås till mållåret 2020 finns det ett behov av mer arbete från kommunernas sida. Målstyrning är därför ett viktigt verktyg även inom detta område. Utan mål kommer naturens olika värden även i framtiden i alltför hög grad att vara beroende av intresse och förmåga hos enskilda personer, vilket kan leda till att oåterkalleliga beslut tas på basis av personliga intressen. Men detta gäller även eldsjälarna inom ideell naturvård som tjänstemän på kommunerna som brinner för frågan. Dessa personer kommer naturligtvis alltid utgöra en viktig faktor, men struktur, målformulering och planering är nödvändig för ett bra och effektivt naturvårdsarbete.

Viktigt är också att det utvecklas en helhetssyn på naturvårdsarbetet, där arbetet med friluftsliv, rekreation och folkhälsa samordnas med skydd, vård och förvaltning av natur. Så är inte fallet i många kommuner, där ansvariga för dessa områden, om man ens har någon ansvarig, ofta arbetar på olika förvaltningar utan närmare kontakt med varandra. Helhetssynen innefattar även behovet av att se längre än till kommungränsen och samverka med grannkommuner för att kunna skapa en hållbar landskapsplanering. Detta gäller inte minst i arbetet med s.k. grön infrastruktur¹⁰.

Naturskyddsföreningen vill att naturen ska ses som en tillgång för kommunen och dess invånare, på alla plan. Naturvärden berör både biologisk mångfald, människors välbefinnande, hälsa, boende/livsmiljö, turism och både lokal och regional utveckling. En rik och tillgänglig natur är grundförutsättningen för ovärderliga natur- och friluftsupplevelser.

10. Samtliga länsstyrelser har regeringens uppdrag att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur till okt 2018

Naturskyddsföreningen anser

6

Sedan starten 1909 har Naturskydds-föreningen arbetat för att rädda hotade och skyddsvärda naturområden. Idag arbetar Naturskyddsföreningen på både lokal, regional och nationell nivå för att uppmärksamma naturens många olika värden, för att fler naturområden ska skyddas långsiktigt, och för att upprätthålla förmågan hos ekosystemen att leverera ekosystemtjänster.

Naturskyddsföreningen anser att det är dags att se det samhällsekonomiska värdet av att bevara värdefull natur. Det gäller naturens ekosystemtjänster, inklusive biologisk mångfald och värden för friluftslivet. Möjligheten att vistas i naturen ger bättre folkhälsa för medborgarna. Ett aktivt naturvårdsarbete kan även ge direkta ekonomiska resultat genom exempelvis gynnad turistnäring och ökad attraktionskraft för inflyttning till kommunen.

Naturskyddsföreningens vision är att du som söker dig till naturen ska kunna uppleva en levande, inspirerande och harmonisk miljö. Vi vill att det ska finnas natur på tillräckligt nära håll – oavsett var du bor. För att detta ska bli möjligt anser Naturskyddsföreningen att följande bör genomföras:

- Varje kommun bör ha ett fullgott kommundäckande kunskapsunderlag i form av inventeringar och liknande, som underlag för såväl fysisk planering som naturvårdsåtgärder. Utan ett sådant underlag riskerar kommunen att inte kunna fullgöra sin uppgift inom ramen för fysisk planering på ett fullgott sätt. Delar av ett sådant underlag tas redan idag fram av staten.
- Varje kommun bör ha ett naturvårdsprogram eller motsvarande, som redovisar värdefull natur i kommunen och som inkluderar viljeinriktning och policy rörande denna. Detta program bör återspeglas i intentionerna för mark- och vattenanvändningen som anges i översiktsplanen.
- Varje kommun bör använda sig av möjligheten att bilda naturreservat i betydligt större utsträckning än vad som skett hittills. Många kommuner gör fina insatser inom detta område, men bilden är alldeles för ojämn. Möjligheten till statsbidrag för reservatsbildning bör finnas kvar, och utnyttjas bättre av kommunerna.
- Varje kommun bör i översiktsplanen avgränsa och beskriva tätortsnära skog, samt redovisa hur dessa skogar bör skötas och förvaltas, utifrån primärt biologiska värden och värden för friluftsliv. Kommunen bör använda de verktyg som står till buds – reservat, biotopskydd och naturvårdsavtal – för att trygga dessa skogars värden, för kommuninvånarna och för biologisk mångfald.
- Varje kommun bör kontinuerligt arbeta med kommunikation med kommuninvånarna om naturvårdsarbetet. Kommunen bör se alla berörda aktörer som en resurs och alltid ge kommuninvånarna och olika lokala aktörer möjlighet att göra sin röst hörd. Det handlar om envägs-kommunikation via exempelvis webb, broschyrer och skyltning och tvåvägskommunikation i form av dialog med exempelvis ideella organisationer, markägare och lokala företag.
- Varje kommun bör ge stöd till naturskola eller annan form av utomhuspedagogisk verksamhet som fungerar som en resurs för alla skolor i kommunen. Sådan verksamhet kan inte bara ge friskare och mindre stressade barn och ungdomar med ett ökat intresse för miljö- och naturvårdsfrågor utan också bidra till att uppnå målsättningar i läroplaner samtidigt som förutsättningarna för att uppnå miljö- och friluftslivsmålen förbättras.

- Sveriges kommuner och landsting (SKL) bör ta en tydlig sammanhållande roll i syfte att stödja, stimulera och underlätta kommunernas arbete med naturvård. Exempel på insatser kan vara att ordna fortbildning, seminarier för erfarenhetsutbyte och att sammanställa goda exempel från kommunerna. Kommunerna själva bör i högre grad än hittills efterfråga sådana insatser från sin egen centrala medlemsorganisation. SKL:s roll bör ses som komplementär till de nationella myndigheterna och länsstyrelsernas myndighetsroll.
- Staten bör skärpa lagstiftningen inom en rad områden. Detta gäller särskilt reglerna för skogsbruket och för mineralutvinning, vilka bör lyftas in i miljöbalken. Beträffande det förstnämnda har föreningen redan lagt ett sammanhållet, väl utvecklat förslag¹¹. Plan- och bygglagen bör kompletteras med krav om

att i översiktsplanen redovisa den tätortsnära naturen i zonen inom och närmast tätorter (större än förslagsvis 1500 invånare), inklusive att uttrycka viljeinriktning om hur de allmänna naturvårdsintressena i denna bör tillgodoses. Denna förändring har gott stöd i vad som redan gäller enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser (kap. 3).

- Statsbidrag till lokala naturvårds- och vattenvårdsprojekt, typ LONA och LOVA, bör finnas kvar. Sådana statsbidrag är omistliga när det gäller att skapa stimulans och incitament för kommunerna och lokala aktörer i civilsamhället att arbeta med konkret naturvård. Precis som hittills bör föreningslivet bjudas in att komma med projektidéer, liksom att delta i genomförande. Statsbidrag till att bilda reservat bör finnas kvar som en del i LONA, eller som separat statsbidragsmöjlighet.

11. Se Naturskyddsföreningens rapport Ny vår för skogen

Naturskyddsföreningen genomförde våren 2018 en enkät där alla Sveriges kommuner tillfrågades om sitt naturvårdsarbete. I denna rapport, som är resultatet av enkäten, rankas kommunerna utifrån ett antal utvalda områden inom naturvårdsarbetet. Responsen har varit mycket god då hela 210 av landets 290 kommuner (72 procent) har svarat på enkäten. Naturskyddsföreningens rapport "Sveriges bästa naturvårdskommun 2018" är en uppföljning av rapporten med samma namn från 2014 och syftar till att skapa en ökad lokal och nationell uppmärksamhet kring naturvårdsfrågor och att få fler kommuner att arbeta för att uppnå miljökvalitetsmål och friluftslivsmål rörande biologisk mångfald och värden för friluftsliv. Föreningen vill även uppmuntra de kommuner som har kommit långt i sitt naturvårdsarbete och sporra dem som inte kommit lika långt att höja sina ambitioner.

Genom bland annat tydliga målsättningar, prioriteringar, planering och dialog kan alla kommuner förbättra sitt arbete inom området. Det handlar främst om politisk vilja och ambitioner. En förhoppning är att rapporten ska öppna ögonen för behovet av ökade resurser till kommunernas naturvårdsarbete. Detta är synnerligen angeläget, inte bara för den biologiska mångfalden och människors välbefinnande idag - utan också för kommande generationer.

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Föreningen har ca 226 000 medlemmar och finns i lokalföreningar och länsförbund över hela landet. Välkommen att bli medlem, skänka en gåva eller bli företagssponsor.

PG 90 19 09-2

Åsögatan 115
Box 4625, SE-116 91
Stockholm, Sweden

+46 (0)8 702 65 00
www.naturskyddsföreningen.se

Naturskyddsföreningen

Bilaga 1:

Enkätfrågorna

Om inventering och kartläggning

1. Biologiska värden

Hur stor del av kommunens totala areal har inventerats för biologiska värden? (I fält och/eller genom exempelvis GIS-undersökningar, flygfotoanalys mm). Detta gäller oavsett vilken myndighet som står bakom inventeringen. Förutsatt att markanvändningen inte har ändrats sedan inventeringen finns det ingen gräns för hur gamla inventeringarna får vara.

- 0 procent
- 1-25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- 76-100 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

2. Värden för friluftsliv

Hur stor del av kommunens totala areal har kartlagts med avseende på värden för friluftsliv? (exempelvis genom besöksmätningar, enkäter och intervjuer). Detta gäller oavsett vilken myndighet som står bakom kartläggningen.

- 0 procent
- 1-25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- 76-100 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

3. Värden för barn

Hur stor del av kommunens totala areal har kartlagts med avseende på hur den används av barn, exempelvis kopplat till verksamhet för skola och föreningsliv? Kartläggning innebär bland annat besöksmätningar, enkäter och intervjuer kopplat till exempelvis vilka områden som

används och hur de används. Detta gäller oavsett vilken myndighet som står bakom kartläggningen.

- 0 procent
- 1-25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- 76-100 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

4. Inventeringsstandard

Tillämpar kommunen svensk standard för naturinventering (SS 19900)?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Ev. kommentar

Om planeringsunderlag

5. Politiskt antagna dokument

Vilka av följande mål, strategier m.m. finns i kommunens politiskt beslutade dokument? Det kan vara ÖP, naturvårdsprogram, eller liknande. Dessa ska ha uppdaterats de senaste åtta åren.

A. Mål för naturvård kopplat till biologiska värden – Ja – Nej – Vet ej

B. Mål för naturvård kopplat till värden för friluftsliv – Ja – Nej – Vet ej

C. Policy och/eller strategi för naturvård kopplad till biologiska värden. – Ja – Nej – Vet ej

D. Policy och/eller strategi för naturvård kopplad till värden för friluftsliv. – Ja – Nej – Vet ej

E. Handlings- eller åtgärdsprogram för naturvård kopplat till biologiska värden. – Ja – Nej – Vet ej

F. Handlings- eller åtgärdsprogram för naturvård kopplat till värden för friluftsliv. – Ja – Nej – Vet ej

G. Ställningstaganden om behovet av formellt skydd av specifika områden för att säkerställa biologiska värden. – Ja – Nej – Vet ej

H. Ställningstaganden om behovet av formellt skydd av specifika områden för att säkerställa värden för friluftsliv– Ja – Nej – Vet ej

I. Beskrivning av kommunens arbete med naturvård kopplat till relevanta nationella miljö kvalitetsmål. – Ja – Nej – Vet ej

J. Beskrivning av kommunens arbete med naturvård kopplat till relevanta nationella friluftsmål. – Ja – Nej – Vet ej

K. Ställningstaganden om behovet av mark med biologiska värden och/eller värden för friluftsliv för pedagogisk verksamhet för skolor. – Ja – Nej – Vet ej

Ev. kommentar

6. Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB)
När kommunen har tagit fram miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i samband med detaljplan, i hur många procent av fallen utreds då konsekvenserna för biologiska värden och värden för friluftsliv?

- Mindre än 25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- Mer än 75 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

7. Skolans naturområden

Hur stor del av skolorna i kommunen har säkerställda naturområden som används (av skolan) för lektioner och utomhusvisningar? Med säkerställt menas att områdena finns utpekade i översiktsplan, detaljplan, genom avtal med markägare eller att områdena är natur- eller kulturresevat. Frågan avser från och med förskola upp till och med årskurs 9.

- 0 procent
- 1-25 procent
- 26-50 procent
- 51-75 procent
- Mer än 75 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

Om skyddade områden

Observera att frågorna under denna rubrik gäller all typ av natur, detta innebär att även vattenarealer ska inkluderas.

8. Formellt områdesskydd (totalt i kommunen)

Ange (avrunda till närmsta heltal) hur stor del av kommunens totala areal som är skyddad på något av följande sätt: nationalpark, naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområde, naturminne, Natura 2000 eller genom naturvårdsavtal.

- Mindre än 2 procent
- 2-5 procent
- 6-10 procent
- 11-15 procent
- 16-20 procent
- Mer än 20 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

9. Kommunalt beslutat områdesskydd

Hur stor del av den kommunägda marken är skyddad genom beslut som kommunen själv fattat?

- Mindre än 2 procent
- 2-5 procent
- 6-10 procent
- 11-15 procent
- 16-20 procent
- Mer än 20 procent
- Vet ej

Ev. kommentar

10. Beslut om exploatering

Har kommunen under 2017 beslutat om exploatering eller låtit exploatera natur med höga biologiska värden och/eller höga värden för friluftsliv? Med exploatering menas

att nyttja naturen på ett sådant sätt att naturvärdena hotas, skadas eller förstörs.

- Ja
- Nej
- Vet ej

Ev. kommentar

Om strandskydd

11. LIS-områden

Har kommunen påverkat strandskyddet genom att föreslå eller ta beslut om landsbygdsutveckling i strandnära områden (LIS-områden) i översiktsplanen? Frågan avser område som omfattas av strandskydd enligt miljöbalken 7 kap 13-18 §. I ett område som pekats ut i översiktsplanen som LIS-område ökar möjligheterna att kunna ge dispens eller upphäva strandskydd.

- Ja
- Nej
- Vet ej
- Ej aktuellt

Ev. kommentar

Om information till kommunens invånare

12. Informerar kommunen om biologiska värden och värden för friluftsliv i kommunen?

- Ja
- Nej, gå direkt till fråga 14

13. Kommunens information (Denna fråga ska ej svaras på om svaret på 12 är nej)

På vilket/vilka sätt informerar kommunen om de biologiska värdena och värdena för friluftsliv som finns i kommunen?

- A. Digital information (webb, appar, etc.)
- B. Broschyrer
- C. Skyltning
- D. Skriftliga guider
- E. Guidning
- F. Karta
- G. Annat sätt (ange nedan)

Ev. kommentar

Om dialog med andra aktörer

14. Deltagande i dialog

Vilken/vilka av följande aktörer deltar kommunen i en aktiv dialog med kring skydd, vård och/eller annan förvaltning vad gäller biologiska värden och/eller värden för friluftsliv? Dialog innebär att kommunen minst två gånger per år deltar i formaliserade möten (exempelvis naturvårdsråd, friluftsråd, vattenråd eller andra formella möten.) (Frågan är ej obligatorisk.)

- A. Ideella organisationer
- B. Markägare
- C. Grannkommuner
- D. Företag verksamma inom naturturism
- E. Annan aktör (utveckla nedan)

Ev. kommentar

15. Metoder för dialog

På vilket/vilka sätt deltar kommunen aktivt i dialog med olika aktörer i kommunen? (Frågan är ej obligatorisk.)

- A. Formella möten i varje planprocess
- B. Regelbundna naturvårds-, friluftsliv- eller vattenråd (minst två gånger/år)
- C. Annan form av regelbunden dialog (utveckla nedan)

Ev. kommentar

Om specifika satsningar

16. Naturskola

Ger kommunen ekonomiskt stöd till naturskola (se definition) eller annan utomhuspedagogisk verksamhet?

- Ja (utveckla nedan)
- Nej

Ev. kommentar

17. Naturvårdsprojekt (t ex LONA eller LOVA)

Har kommunen under de senaste två åren arbetat med något specifikt projekt för att

förbättra skydd, vård och/eller annan förvaltning av biologiska värden och värden för friluftsliv, exempelvis inom ramen för LONA eller LOVA (lokala natur- resp. vattenvårdsprojekt)?

- Ja (utveckla nedan)
- Nej

Ev. kommentar

Om kommunägd tätortsnära skog

Fråga 18-22 om kommunägd tätortsnära skog ställdes i en enkät till alla kommuner 2010 samt 2014. Vi kommer att jämföra resultatet 2010, 2014 och 2018 vad gäller dessa frågor.

18. Äger kommunen tätortsnära skog?

Med "tätortsnära skog" menas trädbevuxen mark med ett naturligt fältskikt som (oavsett storlek) helt eller till större delen ligger inom en eller högst två kilometer utanför en tätort (räknat från tätortsgården). Det kan handla om ett större skogsområde eller en mindre skogsdunge. Med tätort avses enligt SCB hussamlingar med minst 200 invånare, såvida avståndet mellan husen inte överstiger 200 meter.

- Ja
- Nej

Om svaret är nej fortsätter du till fråga 23.

19. Har kommunen en politiskt antagen skogspolicy eller motsvarande för den kommunägda skogen som innehåller målsättningar om skötsel av tätortsnära skog?

- Ja
- Nej

Ev. kommentar

20. Skog för barn

Har kommunen några målsättningar med skötseln av sin tätortsnära skog som används regelbundet av barn?

Observera att målsättningarna ska vara politiskt antagna i en skogspolicy eller motsvarande.

- Ja
- Nej

Ev. kommentar

21. Har kommunen som målsättning att bevara tätortsnära skogsområden som regelbundet används av barn?

Observera att målsättningen ska vara politiskt antagen i en skogspolicy eller motsvarande.

- Ja (ge exempel nedan)
- Nej

Ev. kommentar

22. Vilket ekonomiskt resultatkrav finns på driften av kommunens tätortsnära skogsinnehav?

Den får ge:

- Överskott
- Underskott
- Nollresultat
- Det finns inget avkastningskrav

Ev. kommentar

Om ansvar för kommunal naturvård

23. Omfattning av tjänst(er)

Ange den totala omfattning på den tjänst/de tjänster på kommunen som ansvarar för naturvård inklusive friluftsliv.

(Naturvårdschef, friluftsstrateg, friluftssamordnare eller motsvarande.) Jobbar flera personer med naturvårdsfrågor på kommunen slås dessas tjänster ihop. Har kommunen t ex två anställda på 100 procent är den totala omfattningen av tjänsterna mer än 100 procent.

- Mer än 100 procent
- 50-100 procent
- Mindre än 50 procent
- Ingen tjänst

Ev. kommentar

Bilaga 2:

De 20 bästa kommunerna

Placering	Kommun	Poäng
1	Huddinge kommun	53
2	Lomma kommun	50.5
3	Tierps kommun	48
4	Örebro kommun	47.5
5	Linköpings kommun	47
6	Helsingborgs stad	47
7	Västerås stad	46
8	Nybro kommun	45
9	Haninge kommun	44.5
10	Luleå kommun	44
11	Göteborgs stad	43
12	Borås stad	43
13	Täby kommun	43
14	Upplands Väsby kommun	43
15	Uppsala kommun	42
16	Sollentuna kommun	42
17	Leksands kommun	42
18	Motala kommun	41.5
19	Härryda kommun	41.5
20	Stockholms stad	41.5